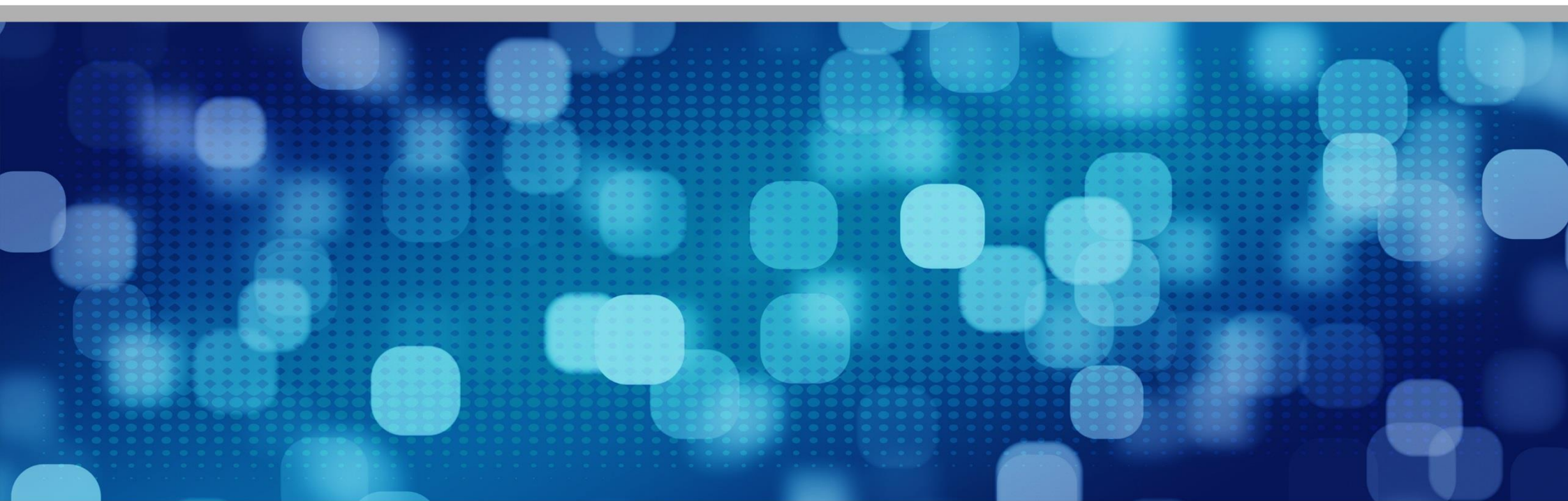

SIGURNOSNO-OBAVJEŠTAJNA AGENCIJA
2018

Misija

Prikupljanjem i analizom podataka od značaja za nacionalnu sigurnost SOA prepoznaje, istražuje i razumijeva prijetnje i izazove nacionalnoj sigurnosti pružajući državnom vodstvu i ostalim tijelima pouzdanu podlogu u odlučivanju i djelovanju u zaštiti nacionalne sigurnosti, interesa i dobrobiti građana Republike Hrvatske.

Vizija

Moderna, učinkovita i odgovorna sigurnosno-obavještajna agencija, primjerena potrebama, usmjerena na ostvarivanje svoje misije i postizanje vrhunskih rezultata, sa značajnim nacionalnim utjecajem i učinkom te regionalnim dosegom koja je prepoznata po razvijenim sposobnostima, izvrsnim djelatnicima i snažnim partnerskim vezama.

Sadržaj

Uvodna riječ	1
SOA	3
Globalno i europsko sigurnosno okruženje	7
Republika Hrvatska	12
Jugoistočno susjedstvo	16
Međunarodna sigurnosna i obavještajna suradnja .	21
Protuteroristička skupina (<i>CTG</i>)	24
APT napadi	26
Slučaj iz rada SOA-e	27
<i>Big Data</i>	28
Internetsko trolanje	30
Transparentnost i učinkovitost	32
Posao u SOA-i	35

Uvodna riječ

Poštovani,

predstavljam vam peto Javno izvješće o radu Sigurnosno-obavještajne agencije (SOA). Svrha javnih izvješća je upoznati javnost sa stanjem nacionalne sigurnosti u području nadležnosti SOA-e i s radom SOA-e u protekloj godini.

Javnim izvješćima želimo pomiriti dva naizgled oprečna načela. S jedne strane, iz zakonskih i sigurnosnih razloga, značajan dio našeg posla mora ostati tajan, dok s druge strane, kao odgovorno državno tijelo, želimo građane upoznati s onim što činimo u zaštiti sigurnosti, vrijednosti i interesa hrvatskog društva.

Za novac i resurse koji građani ulažu u SOA-u, mi vraćamo odgovornim i profesionalnim radom te jačamo sigurnost i slobodu hrvatskog društva, pa smatramo svojom obavezom građane upoznati s time. Uvjeren sam da javnim izvješćima jačamo i povjerenje građana u naše sposobnosti da zaštitimo nacionalnu sigurnost.

Uz to, smatramo da hrvatski građani trebaju dobiti relevantnu informaciju o izazovima s kojima se kao zajednica suočavamo jer na taj način podižemo sigurnosnu svijest te jačamo otpornost hrvatskog društva na sigurnosne izazove.

Sigurnosna pitanja u svijetu sve su složenija, a broj izazova i prijetnji se povećava uz brze i iznenadne promjene. Raspolaganje pouzdanim informacijama stoga postaje ključni preduvjet za

donošenje optimalnih odluka na državnoj razini. Upravo ova činjenica pokazuje značaj koji SOA ima u sustavu nacionalne i domovinske sigurnosti.

Da bismo odgovorili na dinamiku sigurnosnih izazova, uz svakodnevni operativni i analitički rad, stalno ulažemo u razvoj i modernizaciju svojih sposobnosti, ljudskih i tehničkih. Razvoj SOA-e planiramo sustavno i dugoročno, a izuzetnu pažnju poklanjamo odgovornom i svrsishodnom financijskom upravljanju i kontrolama.

U SOA-i stalno jačamo međunarodna partnerstva i veze, osobito ona vezana uz NATO i Europsku uniju. Međunarodna sigurnosno-obavještajna suradnja multiplicira naše sposobnosti i omogućuje nam bolji uvid u transnacionalne sigurnosne izazove i prijetnje.

S osobitim zadovoljstvom mogu istaknuti da je SOA među našim međunarodnim saveznicima i partnerima prepoznata kao sposobna, povjerljiva i pouzdana služba.

Ovim Javnim izvješćem upoznajemo javnost s Protuterorističkom skupinom koje je SOA članica, a čini je 30 europskih sigurnosnih službi. Protuteroristička skupina jedna je od značajnih međunarodnih platformi u kojima SOA sudjeluje u zaštiti hrvatske nacionalne sigurnosti, ali i sigurnosti Europe.

Veliki protuteroristički skup u okviru NATO-a koji okuplja stručnjake za borbu protiv terorizma iz država članica NATO-a i

odabranih partnerskih država, a koji SOA organizira već petu godinu za redom, još je jedan pokazatelj SOA-inog doprinosa nacionalnoj i međunarodnoj sigurnosti i suzbijanju terorizma.

Javna izvješća izvrsna su prilika i da građane upoznamo s utjecajem tehnološkog razvoja na naš rad kao i sa sigurnosnim trendovima u našem poslu.

Tako smo za ovo Javno izvješće, uz pregled našeg rada i stanja sigurnosti, pripremili nekoliko tekstova koji pobliže obrađuju teme koje utječu na sigurnosni i obavještajni rad. U Izvješću smo pripremili tekstove o utjecaju novih tehnologija i velike količine podataka u kibernetičkom prostoru (*Big data*) na naš posao, korištenju interneta i društvenih mreža u cilju hibridnog djelovanja te o transparentnosti sigurnosno-obavještajnih agencija razvijenih demokracija, kojima se SOA pridružila i preko javnih izvješća. Vjerujemo da će i ovi tekstovi doprinijeti razvijanju svijesti građana o sigurnosnim fenomenima i na taj način omogućiti bolje razumijevanje našeg rada i izazova s kojima se suočavamo.

U ovom Javnom izvješću posebno se obraćamo mladim, sposobnim i obrazovanim osobama s ciljem da se prijave za posao u SOA-i. Započeli smo *generacijsku obnovu* Agencije i želimo najbolje kandidate koji će u narednim desetljećima preuzeti rad za opće dobro u zaštiti svih naših građana. Kandidatima možemo obećati zahtjevan i objektivan postupak prijma, uz odabir onih najboljih po načelu izvrsnosti.

Unatoč tome što se naši brojni uspjesi nikada neće javno objaviti, povjerenje građana u SOA-u predstavlja obvezu, ali i dodatni motiv, da u zaštiti nacionalne sigurnosti svaki dan damo najbolje od sebe. Djelatnici SOA-e imaju to na umu kad obavljaju svoje odgovorne zadaće, jer naši građani i naša Domovina to zaslužuju.

Ravnatelj SOA-e

Daniel Markić

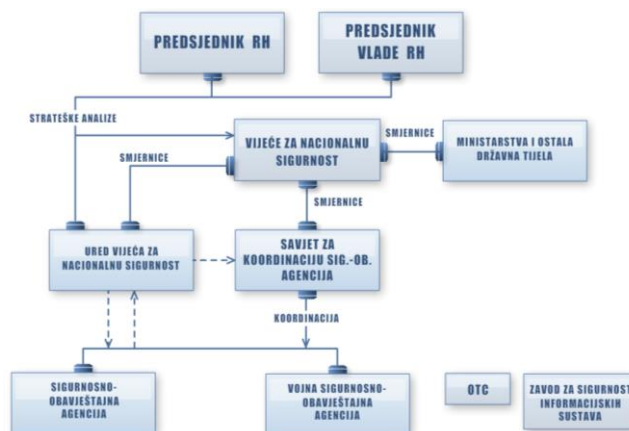

SOA

državnom vrhu i nadležnim državnim tijelima pruža obavještajnu potporu u donošenju učinkovitih i pravodobnih odluka

Uloga SOA-e u sustavu nacionalne i domovinske sigurnosti

Zadaća SOA-e je prikupljanje i analiza podataka koji su značajni za nacionalnu sigurnost i izvješćivanje državnog vrha o svojim saznanjima. Na ovaj način SOA pruža obavještajnu potporu državnom vrhu i nadležnim državnim tijelima u donošenju učinkovitih i pravodobnih odluka. Svojim informacijama i analizama SOA omogućuje donošenje informiranih odluka u svezi zaštite nacionalne sigurnosti, interesa i građana Republike Hrvatske.

Sigurnosno-obavještajni sustav RH

U sigurnosno-obavještajnom sustavu Republike Hrvatske, Vijeće za nacionalnu sigurnost (VNS) usmjerava rad sigurnosno-

obavještajnih agencija (SOA-e i VSOA-e), dok Savjet za koordinaciju sigurnosno-obavještajnih agencija (Savjet) operativno usklađuje njihov rad. Ured Vijeća za nacionalnu sigurnost (UVNS) za VNS i Savjet obavlja stručne i administrativne poslove.

Usmjeravanje rada SOA-e i izvješćivanje

Smjernice i ciljeve rada SOA dobiva u strateškim i provedbenim dokumentima temeljem kojih planira svoje zadaće, provodi aktivnosti te o svojim saznanjima povratno izvješćuje korisnike.

Rad SOA-e usmjeravaju strateški dokumenti poput nove Strategije nacionalne sigurnosti kao krovne sigurnosne strategije Republike Hrvatske, ali i drugi strateški dokumenti poput

Nacionalne strategije za prevenciju i suzbijanje terorizma i Nacionalne strategije kibernetičke sigurnosti. Uz strateške dokumente, smjernice za rad SOA-e nalaze se u dokumentu Godišnje smjernice za rad sigurnosno-obavještajnih agencija koje svake godine donosi Vijeće za nacionalnu sigurnost.

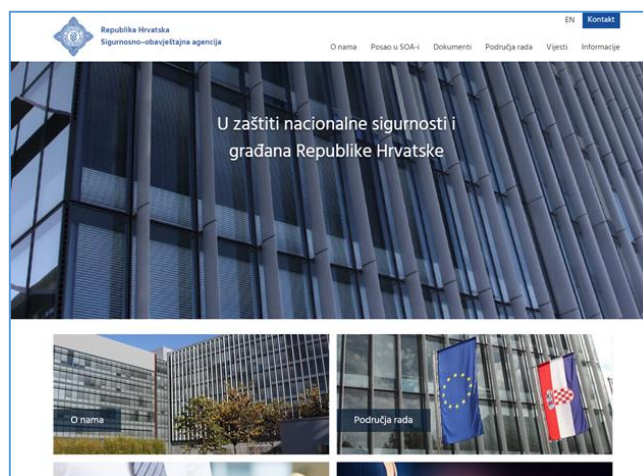
Godišnje smjernice za rad sigurnosno-obavještajnih agencija za 2018. godinu izrađene su temeljem smjernica postavljenih u Strategiji nacionalne sigurnosti, a posebno se osvrću na obveze sigurnosno-obavještajnih agencija u sustavu domovinske sigurnosti.

O svojim spoznajama i procjenama bitnima za nacionalnu sigurnost u formi sigurnosno-obavještajnih analiza i informacija SOA izvješćuje zakonom propisane korisnike informacija (državni vrh, ministarstva i ostala državna tijela).

Osim rada na prikupljanju i analizi podataka, SOA provodi i druge aktivnosti usmjerene ka jačanju sigurnosnog okvira Republike Hrvatske poput sigurnosnih provjera i prosudbi, zaštite i sigurnosti štićenih osoba te jačanja informacijske i kibernetičke sigurnosti.

Ustroj i ovlasti SOA-e

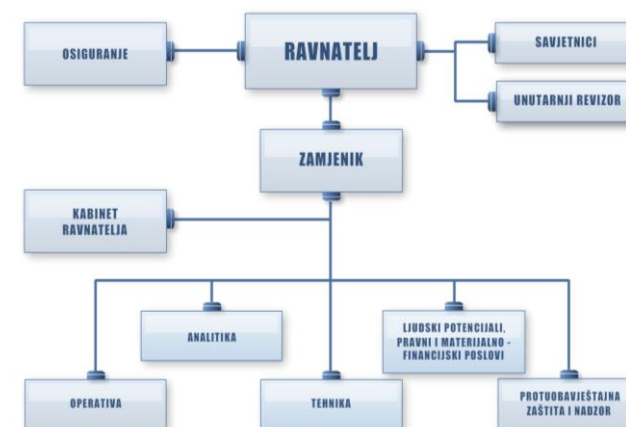
Radom SOA-e rukovodi se iz središnjice u Zagrebu, a 10 regionalnih centara SOA-e pokriva cijeli teritorij Republike Hrvatske.

Nove internetske stranice SOA-e (www.soa.hr)

SOA ima ovlasti za prikupljanje podataka na više načina: komunikacijom s građanima, potraživanjem službenih podataka, primjenom tajnih mjera i postupaka, korištenjem javnih izvora, međunarodnom razmjenom.

Primjenu mjera tajnog prikupljanja podataka kojima se ograničavaju ustavna prava i slobode čovjeka i građanina odobravaju Vrhovni sud ili ravnatelj SOA-e, ovisno o vrsti mjere.

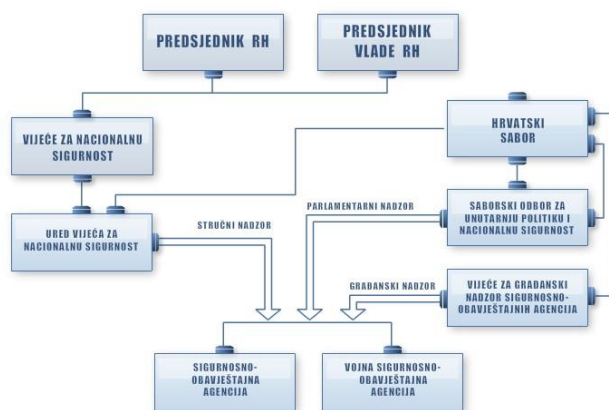

Ustroj središnjice SOA-e

Nadzor nad radom SOA-e

Rad SOA-e je podložan stalnom trostrukom vanjskom nadzoru: parlamentarni nadzor provodi Hrvatski sabor preko Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost, stručni nadzor obavlja Ured Vijeća za nacionalnu sigurnost, dok građanski nadzor obavlja Vijeće za građanski nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija.

Uz vanjski nadzor, SOA sustavno provodi unutarnji/interni nadzor ustavnosti i zakonitosti rada svojih ustrojstvenih jedinica i zaposlenika, zaštite tajnosti podataka i protuobavještajne zaštite.

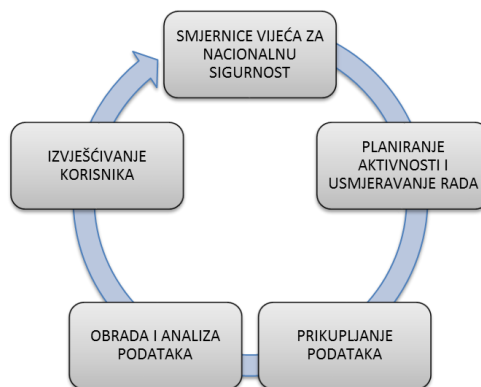
Sustav nadzora nad SOA-om

Aktivnosti SOA-e

Sukladno Zakonu o sigurnosno-obavještajnom sustavu RH, Strategiji nacionalne sigurnosti i Godišnjim smjernicama za rad sigurnosno-obavještajnih agencija, djelovanje SOA-e na području Republike Hrvatske usmjereno je na sprječavanje aktivnosti ili radnji koje se poduzimaju radi ugrožavanja ustavom utvrđenog poretka, ugrožavanja sigurnosti državnih tijela, građana i nacionalnih interesa i nacionalne sigurnosti.

Također, SOA prikuplja, analizira, obrađuje i ocjenjuje podatke koji se odnose na strane države, organizacije, političke i gospodarske saveze, skupine i osobe, osobito one koji ukazuju na namjere, mogućnosti, prikrivene planove i tajna djelovanja

usmjerena na ugrožavanje nacionalne sigurnosti, odnosno podatke koji su od značaja za nacionalnu sigurnost Republike Hrvatske.

Obavještajni ciklus SOA-e

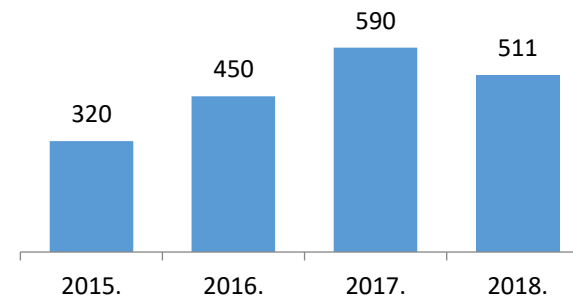
SOA se posebno usmjerava na sljedeća područja sigurnosno-obavještajnog postupanja:

- Terorizam i ekstremizam,
- Obavještajna djelovanja drugih država koja predstavljaju sigurnosnu prijetnju ili izazov vrijednostima i interesima RH,
- Sigurnosne i druge procese u okružju koji utječu na RH i njene interese,
- Globalne procese, sigurnost i izazove koji utječu na RH i njezine interese,

- Organizirani i gospodarski kriminalitet i korupciju koji ugrožavaju nacionalnu sigurnost,
- Gospodarske i financijske procese koji utječu na gospodarske interese i stabilnost RH,
- Ratne zločine, zatočene i nestale osobe,
- Protuobavještajnu zaštitu i sigurnost šticećenih osoba, objekata i prostora te kritične infrastrukture.

SOA u brojkama

SOA je tijekom 2018. državnom vrhu (Predsjednici RH, predsjedniku Vlade RH, predsjedniku Hrvatskog sabora) uputila 511 raznih analitičkih uradaka sa sigurnosno-obavještajnim analizama i informacijama.

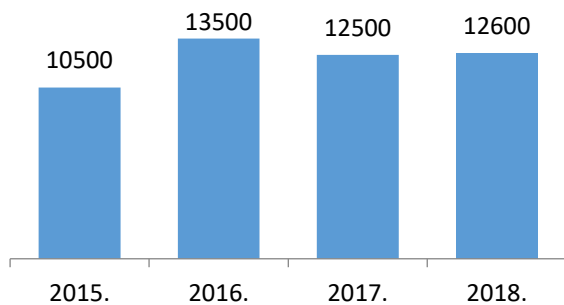

Broj sigurnosno-obavještajnih informacija i analiza upućenih državnom vrhu po godinama

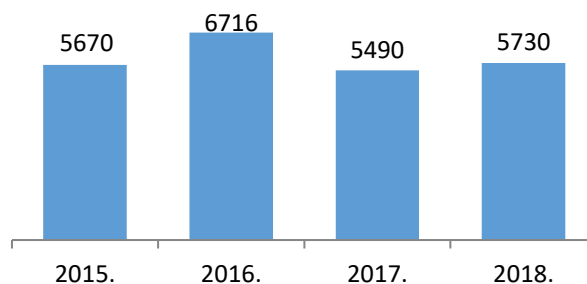
Veliki broj analitičkih proizvoda ujedno je pokazatelj intenzivnog rada na prikupljanju podataka, kao i složenih sigurnosnih prilika.

SOA, kao dio sustava nacionalne sigurnosti, surađuje i dostavlja podatke i procjene drugim nadležnim tijelima (MUP-u, MVEP-u, Državnom odvjetništvu, USKOK-u, MORH-u, Ministarstvu gospodarstva i dr.) te je u 2018. godini ukupno uputila oko 12.600 različitih sigurnosno-obavještajnih informacija drugim državnim tijelima.

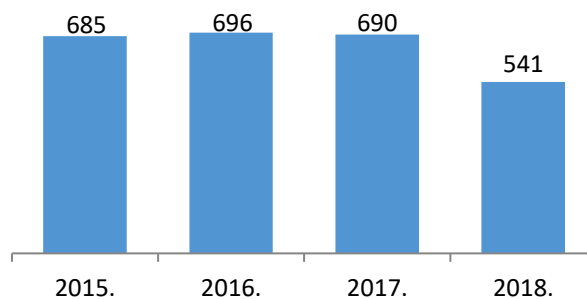
Okvirni broj sigurnosno-obavještajnih informacija upućenih korisnicima po godinama

U sklopu preventivnog rada i jačanja informacijske sigurnosti, u 2018. godini obavljeno je ukupno 5730 sigurnosnih provjera (temeljnih i za pristup klasificiranim podacima). Uz ove provjere, SOA provodi i sigurnosne provjere pravnih osoba.

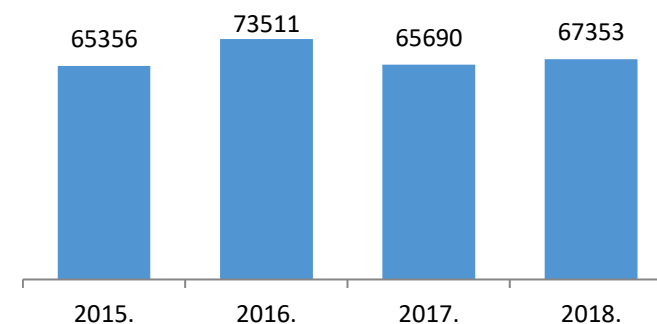
Broj provedenih sigurnosnih provjera po godinama

Tijekom 2018. godine izrađena je 541 sigurnosna prosudba, vezana uz kretanje i boravak šticećenih osoba te šticećenih objekata. Provedeno je i oko 24.000 sigurnosnih provjera za osobe koje su imale mogućnost neposrednog pristupa šticećenim osobama, objektima i prostorima.

Broj izrađenih sigurnosnih prosudbi po godinama

Sigurnosna pitanja stranaca i državljanstava angažiraju sve značajnije kapacitete SOA-e, pri čemu se posebno ističe problematika tražitelja azila u Republici Hrvatskoj. Zbog općih migracijskih trendova, očekuje se porast ovih zadaća u budućnosti.

Broj provjera u postupku rješavanja statusnih pitanja stranaca i državljanstava po godinama

Globalno i europsko sigurnosno okruženje

obilježavaju geopolitička nadmetanja uz brze i promjenjive sigurnosne izazove

Globalni sigurnosni trendovi

Globalne sigurnosne prilike obilježavaju brojni i dinamični sigurnosni izazovi, uz brze i nepredvidive promjene. Globalizacija i međuovisnost svjetskog gospodarstva povezani s razvojem novih tehnologija i komunikacijskih veza ubrzavaju sve društvene procese. Uloga interneta, kao *katalizatora* u kreiranju i podržavanju društvenih i sigurnosnih procesa u svijetu postaje izuzetno važna.

Sigurnosne prilike u svijetu razvijaju se pod utjecajem geopolitičkih i gospodarskih nadmetanja velikih sila uz pojavu međudržavnih napetosti i sukoba te dugotrajnih unutardržavnih sukoba na koje se ta geopolitička nadmetanja preslikavaju. Međunarodni mehanizmi i sporazumi ustanovljeni nakon završetka 2. svjetskog rata, kao i sporazumi o kontroli naoružanja pod sve većim su pritiskom. Nastavljen je trend slabljenja

multilateralizma i jačanja *nezapadnih* aktera u međunarodnim odnosima. SAD su nastavile promicati vanjsku politiku temeljenu na novom konceptu gospodarskih i sigurnosnih interesa, uz preispitivanje svojih trgovinskih odnosa s Kinom. SAD inzistira na daljnjem ulaganju u jačanje NATO-ovih sposobnosti odvratanja. Rusija želi ojačati svoju vojnu, energetska i gospodarska prisutnost u svijetu, dok Kina ima globalne gospodarske ambicije. Uz državne, sve je značajnija pojava nedržavnih aktera koji usložnjavaju sigurnosnu sliku svijeta i utječu na globalne procese.

Geopolitička i gospodarska nadmetanja, uvjetovana značajnim dijelom pomakom i preraspodjelom u globalnim pozicijama moći, utječu na sigurnosne procese na regionalnim i lokalnim razinama, pa tako i na europsku i hrvatsku sigurnost, kao i na sigurnosne procese u hrvatskom okruženju.

U sklopu geopolitičkih nadmetanja države svoje sigurnosne interese vode potrebom za širenjem ili zadržavanjem sfera utjecaja, ali i vlastitih vrijednosti, kao i zaštitom gospodarskih interesa, osiguravanjem pristupa resursima poput vode, hrane, energije i komunikacijama, a posebice novim tehnologijama i industrijama.

Na sigurnosne procese u svijetu utječu i brojni drugi čimbenici poput klimatskih promjena, velikog porasta broja stanovnika u nerazvijenim dijelovima svijeta uz istodobni demografski pad u razvijenim državama, neravnomjernog pristupa resursima i siromaštva.

Sve navedeno posljedično utječe na pojave unutardržavnih i regionalnih sukoba, masovne migracije, terorizam, društvene nemire, urušavanje državnih institucija u „palim“ državama, izbijanje zaraznih bolesti i ostale sigurnosne izazove.

Međudržavni sukobi u današnjem svijetu često se vode bez oružja ili niskim intenzitetom ratnih operacija uz značajno korištenje cijelog spektra ne-oružanih sredstava poput diplomatskih, informacijskih, medijskih i drugih aktivnosti u sklopu tzv. hibridnog ratovanja. U tom se smislu značajan dio sukoba između država „preselio“ u informacijsku i kibernetičku sferu.

U isto vrijeme, razvoj informacijskih i komunikacijskih tehnologija omogućio je povezivanje svijeta u mjeri koja je do nedavno bila nezamisliva, a nove tehnologije stvaraju nove industrije i prilike za globalni razvoj. Ovi procesi, uz sve svoje pozitivne aspekte, stvaraju i nove sigurnosne rizike i izazove, a što se posebno očituje u razvoju tehnologija temeljenih na 5G mrežama, umjetnoj inteligenciji i Internetu stvari.

Društva i pojedinci postali su ovisni o informacijskoj i komunikacijskoj tehnologiji, što ih čini osobito ranjivima na kibernetičke napade i kibernetički kriminal. Napadi i manipulacije u kibernetičkom prostoru postali su svakodnevica, a olakšava ih mogućnost skrivanja napadača, čak i napada, zometanja tragova uz geografsku i organizacijsku raspršenost napadača te neograničene mogućnosti komunikacije.

Posebno rizično područje kibernetičke sigurnosti predstavlja krađa klasificiranih, osobnih i drugih osjetljivih podataka, a sve veću prijetnju predstavlja i mogućnost da se kibernetičkim napadima izazovu ljudske žrtve i velike materijalne štete u realnom svijetu, kao i mogućnost utjecaja na društvene i demokratske procese plasiranjem dezinformacija i lažnih vijesti.

Informacijske i komunikacijske tehnologije zlorabljuju se i za širenje radikalnih i ekstremističkih ideja koje mogu prerasti u nasilje i terorizam te za regrutiranje terorista i planiranje terorističkih napada.

Europska sigurnost, Europska unija i NATO

Šire sigurnosno okruženje Republike Hrvatske ostaje dinamično i izazovno. Europska unija (EU), kao širi okvir u kojem Republika Hrvatska djeluje i kojem pripada, suočava se s nizom unutarnjih i vanjskih sigurnosnih izazova. To se posebice odnosi na pojave

radikalizama u europskim društvima i s njim povezanog terorizma, rasprave oko zajedničkog europskog sustava azila i jačanja vanjskih granica EU, pitanja energetske sigurnosti, prijetnji u vidu dezinformiranja i lažnih vijesti, kao i kibernetičkih napada i kibernetičkog kriminala.

Istodobno se EU suočava s unutarnjim preslagivanjem, posebice u kontekstu pregovora oko izlaska Ujedinjenog Kraljevstva iz EU, te jačanja anti-sistemskih i euroskeptičnih stranaka i pokreta.

EU u brojnim društvenim i sigurnosnim procesima osjeća globalnih geopolitičkih napetosti, pogotovo u kontekstu pogoršanih odnosa Zapada i Rusije, koje podsjećaju na one kakvi su vladali za vrijeme Hladnog rata. Otvorena su i pitanja daljnjeg razvoja euroatlantskog partnerstva, odnosa EU prema Rusiji, Kini i Iranu, kao i stabiliziranja kriznih žarišta u širem europskom okruženju poput Sirije i Libije. Smanjenje migrantskog pritiska na jug i jugoistok Europe ostaje značajan izazov za EU.

EU nastoji ojačati vlastitu energetske sigurnost, a jedan od važnih čimbenika energetske sigurnosti je sigurnost opskrbe prirodnim plinom. Oko 40% prirodnog plina EU uvozi iz Rusije, dok je istodobno za Rusiju EU najveći kupac plina. Neke istočne članice EU-e su u potpunosti ovisne o ruskom plinu. Stoga EU nastavlja djelovati na diverzifikaciji dobavnih pravaca i izvora prirodnog plina. Pri tome su LNG terminali jedan od načina diverzifikacije, pa je EU označila LNG projekte na Baltiku i jugoistoku Europe kao one od zajedničkog interesa.

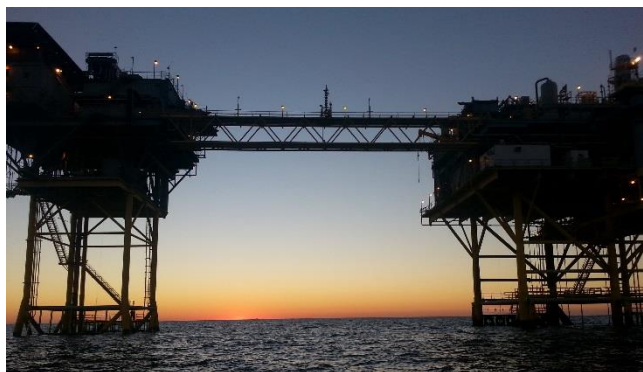

Izgrađena i planirana plinska mreža na sjeveru Europe

U diversifikaciji opskrbe jugoistoka Europe plinom, svoju moguću ulogu ima i Republika Hrvatska kroz projekt LNG terminala na Krku koji ima značajan potencijal za jačanje energetske neovisnosti i sigurnosti u ovom dijelu Europe.

NATO, osobito nakon ukrajinske krize i sukoba te ruske aneksije Krima, jača svoje sposobnosti odvratanja i obrane. Preventivni angažman NATO-a na istočnim granicama Saveza uspostavljen je 2017. godine, a u njemu aktivno sudjeluje i Republika Hrvatska. NATO nastoji dati svoj doprinos u odgovoru na terorističke prijetnje, kibernetičke napade kao i na hibridne prijetnje, a otvorena je rasprava o ravnomjernoj raspodjeli

troškova među članicama, odnosno povećavanju ulaganja u obranu u državama članicama. U isto vrijeme, EU nastoji ojačati svoju sigurnosnu i obrambenu dimenziju te ojačati suradnju s NATO-om.

Odnosi Zapada i Rusije opterećeni su brojnim pitanjima, poput ruske aneksije Krima, sumnji u rusko miješanje u demokratske procese na Zapadu i utjecaja na demokratske izbore, plasiranje lažnih vijesti i kibernetičkih napada.

Rusija nakon reizbora predsjednika Putina održava kontinuitet dosadašnje vanjske i unutarnje politike te nastoji ograničiti daljnje širenje i utjecaj NATO-a i EU-a prema istoku i jugoistoku Europe i ojačati svoj utjecaj prema Europi. U isto vrijeme, nastavlja s politikom jačanja odnosa s državama Zajednice neovisnih država kao područjem koje smatra svojom sferom

interesa, te održava svoju nazočnost na kriznim žarištima poput Sirije.

Od 2014. godine EU je nametnula Rusiji sankcije kao odgovor na rusko miješanje u ukrajinsku krizu i aneksiju Krima. Odnosi članica EU i NATO-a s Rusijom su se dodatno pogoršali nakon slučaja trovanja Sergeja Skripala u Velikoj Britaniji. Republika Hrvatska sudjelovala je u zajedničkom odgovoru većine članica NATO-a i EU-a povodom slučaja Skripal i uskratila gostoprimstvo jednom diplomatu ruskog veleposlanstva u Zagrebu. U zajedničkom odgovoru 29 država i NATO-a, ukupno su protjerana 153 ruska diplomata.

Alexander Petrov

Ruslan Boshirov

Britanska policija objavila je fotografije dvojice ruskih državljana osumnjičenih za pokušaj ubojstva Sergeja Skripala

Pojas nestabilnosti oko Europe

Najznačajniji izazovi za europsku sigurnost dolaze iz pojasa nestabilnosti koji okružuje Europu s juga i ulazi u europski kontinent s istoka. Radi se o pojasu koji se proteže od sjeverne Afrike, preko Bliskog istoka, Kavkaza i Srednje Azije do Ukrajine. Ovo područje obilježavaju brojni oružani sukobi i napetosti, terorističke skupine, krizna žarišta i „zamrznuti sukobi“, kao i rašireno siromaštvo te pojave radikalizama i ekstremizama.

Kao takav, ovaj je pojas dugoročno izvoriste različitih sigurnosnih izazova i prijetnji za europski kontinent poput terorizma, ilegalnih migracija, proliferacije oružja za masovno uništavanje, organiziranog kriminala, ekstremizma, kriznih žarišta i oružanih sukoba.

Građanski rat u Siriji u protekloj godini obilježio je slom tzv. Islamske države (ISIL), širenje teritorija pod kontrolom vlade u Damasku na jugozapadu, odnosno većinski kurdskih snaga na sjeveroistoku države te turska vojna intervencija na sjeverozapadu. Sirijski sukob obilježava i vojna i politička uključenost brojnih globalnih i regionalnih sila poput Irana.

Krizna žarišta i dalje su aktivna u Jemenu, Libiji, Afganistanu i Iraku, uz stalne incidente vezane uz dugotrajni izraelsko-palestinski sukob.

Sigurnosna situacija na istoku Ukrajine i dalje je nestabilna. Unatoč diplomatskim naporima nema značajnijeg napretka u implementaciji Minskog sporazuma.

Teroristička prijetnja Europi

Terorizam je i dalje najvidljivija i najizraženija prijetnja međunarodnoj sigurnosti i sigurnosti građana europskog kontinenta.

Teroristi i dalje pokazuju spremnost i sposobnost provedbe najbrutalnijih oblika napada na tzv. meke mete, odnosno nezaštićena mjesta gdje se okuplja veliki broj ljudi, poput šetnica, trgovačkih centara i sajmova, uz uporabu priručnih sredstava poput noževa ili osobnih i teretnih vozila za provedbu napada. Pri tome, za planiranje napada, regrutaciju i obuku pripadnika, kao i za širenje vlastite ideologije terorističke skupine koriste

suvremene komunikacijske tehnologije, posebice internet i društvene mreže. Ovaj način djelovanja terorističkih skupina nastavit će se i u budućnosti, uz stalno traženje novih načina zloporabe tehnologije za djelovanje i provedbu terorističkih napada.

ISIL i Al Qaida i dalje su dvije najznačajnije terorističke skupine koje predstavljaju globalnu prijetnju. ISIL, nakon poraza u Siriji i Iraku, traži način da opstane i da novim terorističkim napadima pokaže da je još uvijek sposoban za djelovanje.

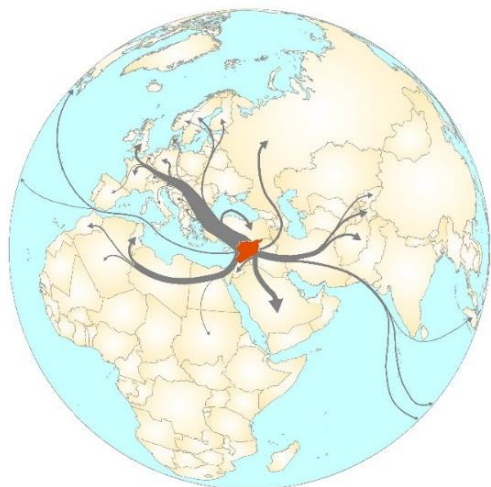
Unatoč tome što je ISIL zadnjih godina bio uspješniji u regrutaciji pristaša i provedbi terorističkih napada, Al Qaida i dalje predstavlja ozbiljnu prijetnju europskoj i svjetskoj sigurnosti.

U 2018. godini zabilježeno je devet terorističkih napada (četiri u Francuskoj, dva u Velikoj Britaniji te po jedan u Belgiji, Nizozemskoj i Španjolskoj) od strane samostalnih napadača na nasumično odabrane mete lako dostupnim oružjem. U 2017. godini u Europi su izvedena ukupno 33 teroristička napada, a najviše poginulih bilo je u Velikoj Britaniji (35), Španjolskoj (16), Švedskoj (5) i Francuskoj (3).

Smanjenje broja terorističkih napada rezultat je učinkovitijeg djelovanja sigurnosno-obavještajnih sustava europskih država, kao i sloma ISIL-a u Siriji i Iraku zbog čega su njegove sposobnosti planiranja i provedbe terorističkih napada značajno

smanjene. U 2017. godini u EU je uhićeno 1219 osoba povezanih s terorizmom, u 18 država članica EU-a.

Smjerovi povratka „džihadista“ iz ISIL-a

Opasnost od terorizma ostaje visoka u zapadnoj Europi, srednja je na području hrvatskog jugoistočnog susjedstva, dok je niska u Republici Hrvatskoj. Osim prijetnji „džihadista“ - povratnika iz ISIL-a, trenutno su u europskim državama najveća prijetnja domaće islamističke terorističke mreže i pojedinci.

Nakon poraza i gubitke teritorija ISIL-a, tisuće boraca i njihovih obitelji iz Europe koji su mu se priključili u Siriji i Iraku nastoje se prebaciti na druga krizna žarišta ili se vratiti u matične države.

Oko 5.000 osoba iz Europe sudjelovalo je u sukobu u Siriji/Iraku na strani islamističkih terorističkih skupina. Iz hrvatskog jugoistočnog susjedstva, u Siriju i Irak otišlo je ukupno oko 1000 osoba. Od ukupnog broja stranih boraca, njih trećina se već vratila, a četvrtina je poginula. Njihov povratak predstavlja veliki sigurnosni rizik za europska društva, pri čemu će značajnu ulogu u njegovom smanjivanju imati programi deradikalizacije.

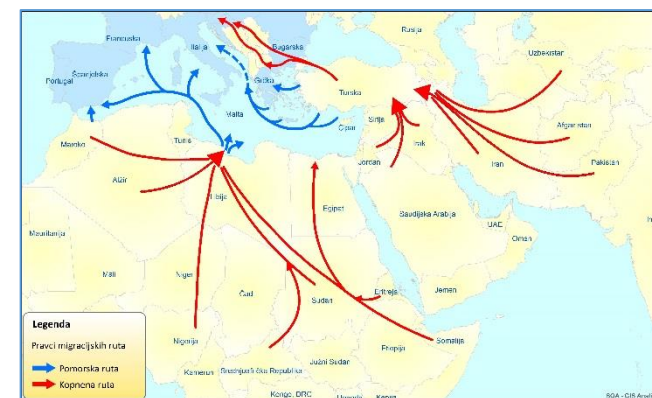
Ovo se osobito odnosi na djecu povratnika koja su na području pod kontrolom ISIL-a godinama bila izložena terorističkoj indoktrinaciji i vojnoj obuci, a u pojedinim su slučajevima sudjelovali i u ratnim zločinima. Poseban izazov predstavljaju slučajevi u kojima osobe osuđene na zatvorske kazne u matičnim državama zbog pripadnosti ISIL-u radikaliziraju ostale zatvorenike tijekom izdržavanja kazne.

ISIL je djecu koristio i za likvidacije zarobljenika

Ilegalne migracije prema Europi

Iako smanjen, nastavlja se trend migracija s Bliskog istoka i Afrike prema EU na svim mediteranskim rutama. U 2018. godini ukupni intenzitet migracija prema EU smanjen je za oko 25% u odnosu na godinu prije, prvenstveno zbog smanjenja broja migranata na središnjoj mediteranskoj ruti koja vodi od Libije prema Italiji. Smanjenje je rezultat postroženih talijanskih mjera i sporazuma s Libijom. Međutim, u isto vrijeme je intenzitet migracija udvostručen na zapadnoj mediteranskoj ruti prema Španjolskoj, a za trećinu su povećane migracije na tzv. balkanskoj ruti, gdje se najveći broj migranata nastoji ilegalno prebaciti u zapadnu Europu upravo preko hrvatskog teritorija. Balkanska ruta je stoga postala vrlo atraktivna za organizirane kriminalne skupine krijumčara migranata.

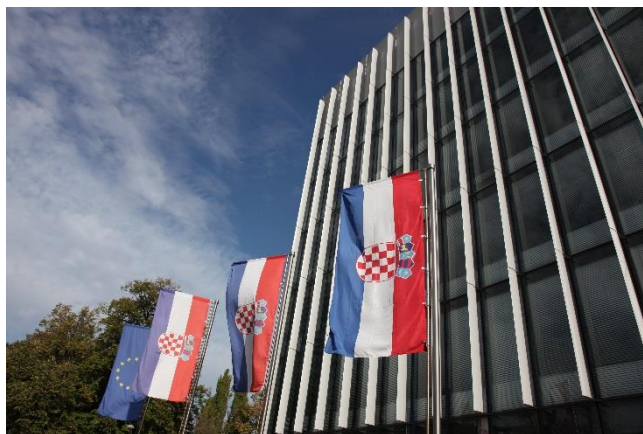
Kopnene i pomorske rute ilegalnih migracija prema Europi

Republika Hrvatska

sigurna je i stabilna
demokracija

Sigurnosna situacija u Republici Hrvatskoj je stabilna i trenutno ne postoje naznake niti vidljivi potencijali njezine značajnije destabilizacije.

Zgrada sjedišta SOA-e u Zagrebu

Terorističke prijetnje

Teroristička prijetnja na teritoriju Republike Hrvatske je niska. Ipak, s obzirom na prirodu suvremenih terorističkih prijetnji, pripadnost Republike Hrvatske euro-atlantskim asocijacijama i zapadnom demokratskom sustavu vrijednosti, razvijeni turistički sektor te *vidljivost* Republike Hrvatske u globalnim medijima, postoji potencijalni rizik terorističkih prijetnji i za Republiku Hrvatsku. Također, postoji stalni rizik od tzv. vukova samotnjaka koji bi mogli samostalno izvesti teroristički akt, potaknuti javno

objavljenim pozivima terorističkih skupina na počinjenje napada. Te osobe ne moraju biti izravno povezane s terorističkim organizacijama, a mogu se samo-radikalizirati preko interneta i društvenih mreža, što otežava njihovo otkrivanje. Isto tako, veliki broj samostalnih terorističkih napada izvele su osobe s psihičkim poremećajima.

Na području pod kontrolom ISIL-a boravilo je ukupno sedam osoba koje imaju (i) hrvatsko državljanstvo, dvojica muškaraca i pet žena. Ni jedna od njih nije radikalizirana u Republici Hrvatskoj, niti se pridružila ISIL-u iz Republike Hrvatske. Po dostupnim nepotvrđenim podacima, dvojica muškaraca su poginula u borbama na strani ISIL-a, dok se pojedine žene nalaze u civilnim kampovima pod kontrolom kurdsko-arapskih snaga SDF u Siriji. Žene su se ISIL-u pridruživale u pravilu kao pratnja svojim supruzima „džihadistima“, a neke su tijekom boravka u Siriji i Iraku rodile djecu. Njihova točna lokacija i sudbina se još trebaju potvrditi zbog kaotične situacije nakon sloma ISIL-a.

Ekstremizam

Ni jedna vrsta ekstremizma, neovisno o njegovoj ideološkoj, vjerskoj ili nacionalnoj osnovi, u Republici Hrvatskoj nema širu potporu javnosti, značajan broj sljedbenika, niti veliki pokretački potencijal. Pripadnici ekstremističkih skupina imaju vrlo mali potencijal izazivanja nasilja, incidenata ili sukoba većih razmjera, a njihove aktivnosti ne predstavljaju značajniju prijetnju nacionalnoj sigurnosti. Slijedom toga, prijetnja od ekstremizma i

narušavanja demokratskog ustavnog poretka te s ekstremizmom povezanog nasilja u Republici Hrvatskoj je trenutno niska.

Ekstremistički nastrojeni pojedinci i skupine nastojat će se povezati s ideološki bliskim skupinama/pokretima u inozemstvu.

U Republici Hrvatskoj ne postoji ozbiljniji antiimigracijski ekstremizam, iako bi trend jačanja antiimigracijskih pokreta u Europi srednjoročno mogao voditi jačanju istovjetnih skupina i u Republici Hrvatskoj.

Iako je islamistički radikalizam u zapadnim državama EU i državama jugoistočnog hrvatskog susjedstva pridobio značajan broj pristalica, u Republici Hrvatskoj nije uspio okupiti veći broj sljedbenika. Radi se o nekoliko desetaka osoba salafitskog opredjeljenja koje ne zagovaraju nasilje. Jedan od glavnih razloga nepostojanja značajnog islamističkog radikalizma u Republici Hrvatskoj su dobar položaj, ugled i integritet islamske zajednice u hrvatskom društvu.

Gospodarska sigurnost

SOA je u proteklom razdoblju osobitu pozornost dala potpori nadležnim državnim tijelima u području zaštite osnova gospodarskog sustava Republike Hrvatske, kao što je to bilo u slučaju Agrokor. SOA je, temeljem svoje nadležnosti u zaštiti osnova gospodarskog sustava Republike Hrvatske i suzbijanja gospodarskog kriminala, a Agrokor je zakonom definiran kao

trgovačko društvo od sistemskog značaja za Republiku Hrvatsku, izvješćivala o okolnostima i mogućim posljedicama slučaja Agrokor na nacionalnu sigurnost i gospodarske interese Republike Hrvatske. Svojim radom SOA je bila potpora drugim nadležnim državnim tijelima u zaštiti gospodarskih interesa i pravnog poretka Republike Hrvatske. Sukladno zakonskim obvezama, SOA u ovako kompleksnim slučajevima izvješćuje državni vrh, a ministrima i drugim državnim dužnosnicima dostavlja one podatke koji se odnose na njihov djelokrug rada.

Uz to, SOA je na zahtjev Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost Hrvatskog sabora izradila izvješće o stanju u Agrokoru i eventualnom utjecaju na nacionalnu sigurnost. O izvješću je Odbor raspravljao na sjednici na kojoj je sudjelovao i ravnatelj SOA-e.

Energetska sigurnost

U energetske strategiji EU za jačanje sigurnosti opskrbe jugoistočne Europe plinom, svoju ulogu ima i Republika Hrvatska kroz projekt LNG terminala na Krku koji ima značajan strateški potencijal za jačanje europske energetske sigurnosti.

Europska komisija je objavila sveobuhvatnu strategiju za LNG prema kojoj bi sve države članice EU trebale imati pristup LNG-u u slučaju energetske krize. Strategija je potaknula i intenziviranje realizacije projekta LNG terminala na Krku, koji ima značajan

regionalni potencijal jer predstavlja alternativnu dobavnu mogućnost plina za zemlje okruženja.

Ukapljeni prirodni plin (LNG) je u EU 2017. godine činio oko 14% uvoznog plina. S obzirom na procjene da će potrošnja prirodnog plina u EU u budućnosti rasti, LNG terminali postaju važan čimbenik jačanja sigurnosti i diverzifikacije opskrbe, kao i reguliranja tržišta prirodnim plinom. LNG je energent globalnog tržišta čime se izbjegava ovisnost opskrbe o jednom dobavljaču. LNG terminali posebno su značajni za energetske sigurnost u slučaju krize u opskrbi jer omogućuju dodatne opcije za njihovo prevladavanje.

U EU postoje 24 velika LNG terminala. Svi su uvozni, dok Norveška i Rusija imaju i izvozne LNG terminale. Trenutno se u Europi razmatra ili planira izgradnja još 22 velika LNG uvozna terminala, od kojih bi 9 trebalo biti plutajućih, među njima i terminal na Krku.

Realizacija LNG terminala na Krku značila bi i ostvarenje Uspravnice Baltik-Jadran-Crno more kao integracije energetske sustava regija Baltika, Jadrana i Crnog mora i uključivanja njihovih potencijala u jačanje energetske sigurnosti EU.

Jadransko-jonski plinovod (IAP) koji bi se trebao spojiti na Južni plinski koridor (JPK) u Albaniji te preko Crne Gore i BiH vezati na plinovodnu mrežu Republike Hrvatske, također ima potencijal diverzifikacije opskrbe plinom.

Izgrađeni i planirani plinovodi i LNG terminali u jugoistočnoj Europi

Korupcija, gospodarski i organizirani kriminal

Koruptivna poslovna praksa i netransparentna ulaganja nanose značajnu štetu gospodarstvu. Zloporabe institucionalnog aparata i korupcija mogu negativno utjecati i na slobodu tržišnog natjecanja, konkurentnost, privlačnost države za investiranje te cjelokupan gospodarski razvoj i međunarodni ugled države. Posebno složeni oblici korupcije, zloporabe i malverzacije u trgovačkim društvima, izvlačenja i pranja novca imaju i svoju međunarodnu dimenziju.

Na području suzbijanja korupcije i gospodarskog kriminala, posebno osjetljiva područja su procesi javne nabave i njihova zloporaba. Također, prisutan je interes za ulaganje kapitala nepoznatog porijekla u Republiku Hrvatsku, pri čemu postoji rizik da se radi o „pranju“ nezakonito stečenog novca.

Kriminalne skupine iz okruženja nastoje koristiti područje Republike Hrvatske za provođenje svojih ilegalnih aktivnosti, poput krijumčarenja narkotika, ilegalnih migranata, oružja i visokoprotivne robe. Pri tome surađuju s pojedincima i skupinama iz Republike Hrvatske te ih angažiraju za izvršenje konkretnih kriminalnih aktivnosti. Ove grupacije teritorij Republike Hrvatske nastoje iskoristiti i za skrivanje od konkurentskih i suprotstavljenih kriminalnih grupacija te izbjegavanje kaznenog progona u matičnim državama. Pripadnici organiziranog kriminala nastoje koruptivno djelovati prema pojedincima u državnim institucijama kako bi zlorabili svoj položaj i ovlasti te pogodovali organiziranom kriminalu.

Posljednjih godina se u hrvatskom susjedstvu odvijaju brojni obračuni suprotstavljenih kriminalnih skupina te postoji stalni rizik da se dio tih obračuna prelje i na hrvatski teritorij.

Strano obavještajno djelovanje

Pojedine države prikupljaju podatke i obavještajno djeluju i u Republici Hrvatskoj. Obavještajno djelovanje prema Republici Hrvatskoj posebice je izraženo nakon ulaska Republike Hrvatske

u NATO i EU, te radi hrvatskog položaja i uloge na dijelu jugoistoka Europe koje je još uvijek u procesu pristupanja europskim i euroatlantskim integracijama.

Stoga je Republika Hrvatska prvenstveno predmet obavještajnog interesa država koje NATO i EU percipiraju kao sigurnosni izazov ili prijetnju, te koje na prostoru jugoistočne Europe žele ostvariti utjecaj koji nije u skladu s euroatlantskom perspektivom tog područja.

Teme interesa stranog obavještajnog djelovanja u Republici Hrvatskoj su, između ostalog, procesi koji se odvijaju unutar NATO-a i EU-a, hrvatski stavovi koji se tiču NATO-a i EU-a te euroatlantskih integracija, hrvatska politika prema jugoistočnom susjedstvu, energetska sigurnost kao i hrvatska gospodarska pitanja.

Informacijsko djelovanje protiv Republike Hrvatske

U javni informacijski i medijski prostor povremeno se plasiraju fragmentirani podaci, lažne ili iskrivljene vijesti kojima se pokušava nametnuti viđenje nekog događaja i/ili mijenjati svijest i stavovi kod javnosti, a u kojima se Republiku Hrvatsku, EU i NATO prikazuje u negativnom svjetlu. Cilj ovih medijskih objava je utjecaj na stabilnost hrvatskih državnih institucija i regionalnog okruženja, lažno prikazivanje Republike Hrvatske kao nevjerođostojne članice NATO-a i EU te slabljenje euroatlantskog i europskog zajedništva.

TERORIZAM 892

EKSKLUZIVNA ISPOVIJEST BIVŠEG SARADNIKA SOA (VIDEO): Tražili su od mene da prebacim oružje iz Doboja u mesdžid Stranjane

Objavljeno: 19.03.2019. u 11:19h

Pripadnik selefijskog pokreta H.Č. iz Zenice skoro četiri mjeseca saradivao sa hrvatskim obavještajcima. Prilikom vrbovanja prijetili mu zabranom ulaska u Hrvatsku. Za dobro izvedenu akciju prebacivanja naoružanja, obećavali mu posao u Hrvatskoj za njega i njegovu porodicu. SOA preko hrvatskog tjednika Nacional priznala kontakte sa ovim svjedokom.

LEGLA TERORIZMA 2261

KONZUL IVAN BANDIĆ KOORDINIRAO AKCIJOM: Hrvatski obavještajci vrbovali selefije da prenose oružje u mesdžide u BiH

Objavljeno: 13.03.2019. u 17:32h

Kako bi se potvrdili navodi Kolinde Grabar Kitarović da je BiH „leglo terorizma“, hrvatski obavještajci organizirali slanje oružja u mesdžide. U akciju bio uključen i zamjenik ministra sigurnosti BiH Mijo Krešić, te novinar RTRS-a Mato Đaković

Primjer lažnih medijskih objava u susjedstvu u kojima se SOA optuživalo za prisiljavanje salafita na prebacivanje oružja u BiH. Isti medij je u srpnju 2018. objavio lažnu vijest da je Nikolaaj Patrušev, tajnik ruskog Sigurnosnog vijeća boravio u RH.

Također, za pojedine teme u medijskim objavama plasiraju se teze kojima se želi narušiti međunarodni ugled Republike Hrvatske i proširiti narativ o nelegalnom i nelegitimnom

djelovanju hrvatskih institucija, danas, kao i tijekom stvaranja i oslobađanja hrvatske države u Domovinskom ratu.

Kibernetička sigurnost

Republika Hrvatska je, osobito nakon ulaska u NATO i EU, postala meta naprednih i stalnih kibernetičkih napada. Radi se o vrlo specifičnim i dobro planiranim kampanjama koje prvenstveno imaju za cilj krađu povjerljivih podataka. Za očekivati je da će se ovakva vrsta prijetnje nastaviti, a vrlo je izvjesno kako će napadi biti sve sofisticiraniji. Više o naprednim kibernetičkim prijetnjama s kojima se Republika Hrvatska suočava nalazi se poglavlju koje govori o APT napadima.

Ratni zločini

U suradnji s drugim nadležnim tijelima, SOA i dalje aktivno prikuplja podatke i dokumentaciju u svrhu utvrđivanja krivaca, žrtava i okolnosti počinjenja ratnih zločina za vrijeme Domovinskog rata.

SOA je usmjerena i na utvrđivanje mjesta boravka osoba osumnjičenih za ratne zločine te na utvrđivanje lokacija pojedinačnih i masovnih grobnica osoba nestalih u Domovinskom ratu. Pri tome bitnu ulogu ima suradnja SOA-e s građanima koji imaju saznanja o nestalim osobama i mogućim grobnicama. SOA takvim osobama jamči anonimnost i diskreciju.

Demografski trendovi

Obilježja stanovništva Republike Hrvatske pokazuju naglašeno negativnu demografsku strukturu i trendove demografskih procesa, starenje stanovništva i poremećaj dobne strukture. Nastavak ovih demografskih trendova će se u dugoročnom razdoblju neminovno odraziti na opći društveni i gospodarski razvoj Republike Hrvatske.

Jugoistočno susjedstvo

i dalje obilježavaju
nestabilnost i poteškoće
u procesu euroatlantskih
integracija

Sigurnosni trendovi u okruženju Republike Hrvatske

Jugoistočno susjedstvo Republike Hrvatske još uvijek je nestabilno i nije u potpunosti konsolidirano u sigurnosnom i političkom smislu. Kompleksnost aktualne sigurnosne i političke situacije u jugoistočnom susjedstvu potvrđuje činjenica da pojedine države još uvijek funkcioniraju uz aktivni angažman međunarodne zajednice i nije izgledno da će se takvo stanje uskoro promijeniti.

Još uvijek je osjetan utjecaj nasljeđa iz raspada bivše Jugoslavije i ratova devedesetih godina prošlog stoljeća, kao i dugogodišnjih međuetničkih napetosti. Uz njih, značajan je utjecaj političkog klijentelizma, visokog stupnja korupcije i organiziranog kriminala, manjkavosti u vladavini prava, loše gospodarske situacije, pojačane aktivnosti izvanjskih aktera, posebice država koje se protive širenju euroatlantskih integracija na ovo područje te radikalnih islamističkih i nacionalističkih snaga, kao i poteškoća u euro-atlantskim integracijama.

Izazovi vezani uz stabilizaciju jugoistočnog susjedstva te integraciju u euroatlantske asocijacije

Države koje NATO i EU smatraju političkim i sigurnosnim izazovom osobito su aktivne na području hrvatskog jugoistočnog susjedstva koje je još uvijek izvan euroatlantskih asocijacija s ciljem usporavanja ili onemogućavanja daljnjeg širenja NATO-a i EU. Pri tome se koriste i obavještajnim aktivnostima, uključujući

i nastojanja izravnog utjecaja na političke procese u državama susjedstva i pokušaje političke destabilizacije. Najočitiiji primjer je spriječen pokušaj državnog udara u Crnoj Gori u vrijeme parlamentarnih izbora u listopadu 2016., s ciljem destabilizacije Crne Gore uoči ulaska u NATO. U Crnoj Gori je za pokušaj državnog udara na dugogodišnje zatvorske kazne osuđeno 14 ruskih, srpskih i crnogorskih državljana.

Makedonsko-grčki dogovor o promjeni imena uspješno je ratificiran i Republika Sjeverna Makedonija je u veljači 2019. potpisala protokol o pristupanju NATO-u, što označava nastavak euroatlantske perspektive hrvatskog jugoistočnog susjedstva te širenje euroatlantske zone stabilnosti i sigurnosti u ovom dijelu Europe.

U regionalnom kontekstu odvijaju se stabilizacijski procesi od kojih je posebno značajan proces pregovora između Beograda i Prištine o budućim državnim odnosima Srbije i Kosova, a koji se provode uz posredovanje Europske unije.

Stabilnost je još uvijek krhka te nije nemoguće poništavanje učinaka postignutog napretka na jugoistoku Europe. Prisutnost, uključenost i sveobuhvatni angažman međunarodne zajednice na političkom, gospodarskom i sigurnosnom planu ključan je za održanje stabilnosti.

U pojedinim državama susjedstva prisutna su nastojanja da se, posebice plasiranjem lažnih vijesti u medijskom prostoru i

društvenim mrežama, Republika Hrvatska prikaže u negativnom svjetlu. Ova nastojanja posebno su izražena u medijskim krugovima koji se protive euroatlantskim integracijama i prikazuju NATO i EU u negativnom svjetlu. U ovom je kontekstu SOA u listopadu 2017. godine za potrebe Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost Hrvatskog sabora izradila izvješće o informacijskim operacijama u funkciji slabljenja međunarodnog položaja Republike Hrvatske.

Položaj hrvatskog naroda u državama jugoistočnog susjedstva

Sukladno Strategiji nacionalne sigurnosti, jedan od četiri temeljna nacionalna interesa Republike Hrvatske je i briga o ravnopravnom položaju, suverenitetu i opstanku hrvatskog naroda u BiH te položaju hrvatske nacionalne manjine u drugim državama.

Položaj Hrvata u BiH obilježavaju nastojanja za dostizanje, postupno umanjene, političke jednakopravnosti s ostala dva konstitutivna naroda, a u skladu s postojećim ustavnim uređenjem BiH i Daytonskim sporazumom.

U međunarodnom kontekstu, ističe se činjenica da se hrvatski narod i njegovi izabrani predstavnici u BiH u pojedinim političkim krugovima i medijima prikazuju kao protivnici europskih i euroatlantskih integracija i vrijednosti, čime se želi oslabiti vjerodostojnost hrvatskih zahtjeva u BiH za dostizanjem ustavne jednakopravnosti kod političkih krugova NATO-a i EU.

Nastavlja se trend ekonomskog iseljavanja Hrvata iz BiH, koje zajedno s posljedicama ratnih protjerivanja, prijete opstanku tamošnjih Hrvata i multietničkom karakteru bosanskohercegovačke države.

Glede hrvatske nacionalne manjine u Srbiji, proteklu godinu obilježio je početak razgovora s predstavnicima srbijanske vlasti u kontekstu pregovora o članstvu Srbije u EU kojima bi se trebali početi rješavati problemi i dostizati europski manjinski standardi za hrvatsku zajednicu u Srbiji.

Terorizam

Države jugoistočnog susjedstva i dalje su opterećene problemom islamističke radikalizacije u dijelovima društava i terorizma koji se poziva na islam.

U lipnju i srpnju 2017. pripadnici ISIL-a iz država jugoistočnog susjedstva iz Siriji ponovili su ranije prijetnje narodima i državama jugoistočne Europe, uključujući i Hrvate i Republiku Hrvatsku putem ISIL-ovog časopisa Rumiyah.

Od 2015. godine na području jugoistočne Europe nije bilo provedenih terorističkih napada, ali ih je nekoliko uspješno spriječeno u policijsko-sigurnosnim akcijama. Primjerice, u travnju 2018. u BiH su uhićena dvojica salafita zbog planiranja terorističkog napada. Zbog planiranja napada u Belgiji su u lipnju 2018. uhićeni radikalni islamisti iz Kosova. Također, sud na

Kosovu u svibnju 2018. osudio je na kazne zatvora devet osoba zbog planiranja terorističkog napada u Albaniji tijekom nogometne utakmice Albanija-Izrael u studenom 2016. godine.

Isječak iz bošnjačkog izdanja ISIL-ovog časopisa povodom terorističkog napada u Barceloni u kojem slave 146 ubijenih i ranjenih

S područja jugoistočne Europe na ratište u Siriji i Iraku otišlo je oko 1000 osoba, pristaša džihadističkog salafizma, od kojih se većina priključila ISIL-u, a značajan dio sudjelovao je i u oružanim borbama. Oko trećine boraca vratilo se u matične države, dok ih je četvrtina poginula u borbama. Zbog kaotične situacije u Siriji i Iraku, kao i vojnih poraza ISIL-a i gubitka teritorija, podaci o njihovim lokacijama i sudbinama teško su dostupni.

Značajan broj povratnika iz ISIL-a predstavlja sigurnosni rizik, posebice za države u koje se vraćaju u velikom broju. Radi se o osobama koje su sudjelovale u borbama na strani terorističke organizacije, vojno su obučeni i dodatno radikalizirani na ratištu.

Države jugoistočnog susjedstva provode pravosudne postupke protiv povratnika iz terorističkih organizacija. Ipak, zbog kratkih zatvorskih kazni (obično od 1 do 3 godine) neki od osuđenika su već na slobodi, dok je mnogima izdržavanje kazne pri kraju.

Jedan od sigurnosnih izazova za Republiku Hrvatsku je i tranzit stranih državljana preko hrvatskog teritorija, a za koje postoje indicije da podupiru terorističke aktivnosti. Ovo je dodatno izraženo u kontekstu migracijskih kretanja preko teritorija Republike Hrvatske. SOA u smanjivanju rizika od ovog izazova poduzima odgovarajuće preventivne aktivnosti u cilju zaštite Republike Hrvatske, ali i ostalih europskih država.

Džihadisti Alija Keserović i Amir Selimović iz BiH na snimkama ISIL-a iz 2016. g. u kojima se prijeti terorističkim napadima (fotografije lijevo) i snimljeni nakon predaje kurdskim snagama u ožujku 2019. (fotografija desno)

Ekstremizam

Društva država jugoistočnog susjedstva i dalje su opterećena vjerskim i nacionalnim ekstremizmima.

U susjedstvu su i dalje prisutne pojave velikosrpskog ekstremizma i negiranja teritorijalne cjelovitosti i suvereniteta Republike Hrvatske, poput ekstremističkih poruka na javnim i sportskim priredbama, javnih okupljanja velikosrpskih ekstremista i uništavanja hrvatskih državnih simbola.

Skup Srpske radikalne stranke Vojislava Šešelja održan u mjestu Hrtkovci u svibnju 2019. godine. Vojislav Šešelj je na Haškom sudu osuđen zbog progona i deportacije Hrvata iz Hrtkovaca 1992. godine. Na skupu je izvješena karta „Velike Srbije” koja obuhvaća i značajan dio hrvatskog teritorija i drugih susjednih država.

Države jugoistočnog susjedstva opterećene su širenjem radikalnog tumačenja islama koja ne priznaju stajališta službenih islamskih zajednica, zakone ni demokratsku vlast države domaćina.

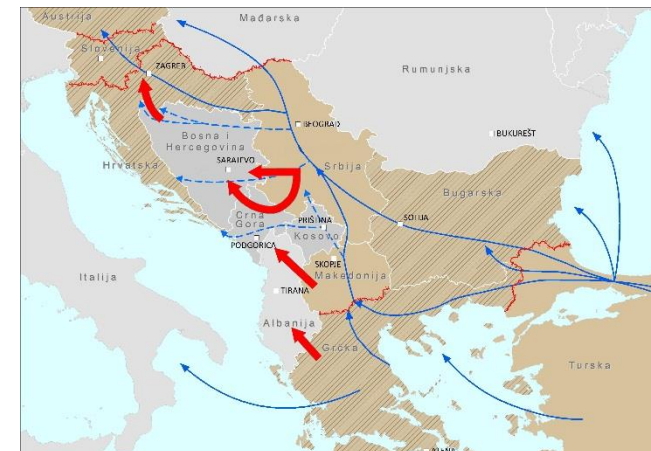
Postojanje radikalnih islamističkih enklava u susjednim državama, a posebice povratak „džihadista” iz Sirije u matične države u jugoistočnom susjedstvu, uz sigurnosni rizik kojeg predstavlja, mogao bi utjecati na dodatni stupanj radikalizacije i širenje radikalnog tumačenja islama.

Tzv. balkanska ruta ilegalnih migracija

U 2018. godini ukupni broj ilegalnih migracija prema Europi je smanjen, ali se na tzv. balkanskoj ruti povećao za oko trećinu. Osim nedovoljnih kapaciteta država te razgranatih krijumčarskih mreža, povećanju broja migranata na balkanskoj ruti pogoduje i liberalizacija viznih režima pojedinih država jugoistočnog susjedstva s državama odakle dolazi veliki broj migranata.

Uz intenziviranje migracija došlo je i do diverzifikacije krijumčarskih ruta. Zbog pojačanih kontrola granica na uobičajenim rutama otvorile su se i alternativne rute koje idu južnije od onih uobičajenih. Tako u 2018. godini migranti sve više koriste rutu preko Albanije i Crne Gore prema BiH i dalje prema Republici Hrvatskoj.

Stoga se u 2018. godini znatno pojačao pritisak ilegalnih prelazaka granice iz zapadnog dijela BiH prema Republici Hrvatskoj, uz uključivanje organiziranih kriminalnih skupina u krijumčarenje ljudima.

Pravci ilegalnih migracija na tzv. balkanskoj ruti

Republika Hrvatska je migrantima i dalje tranzitna zemlja preko koje pokušavaju doći do željenih destinacija unutar schengenskog područja.

Transnacionalni organizirani kriminal

Na prostoru jugoistočnog susjedstva učestali su obračuni pripadnika organiziranog kriminala. Posljednjih godina je u

međusobnim obračunima poginulo više desetaka pripadnika organiziranog kriminala.

Unatoč naporima država jugoistočnog susjedstva, organizirani kriminal ostaje snažan, dobro organiziran uz brojne međunarodne veze.

Organizirane kriminalne skupine s područja jugoistočnog susjedstva tijekom posljednjih godina postupno zauzimaju sve važnije mjesto u krijumčarenju narkoticima (npr. kokaina iz Južne Amerike) u EU, a sve su aktivnije i u krijumčarenju oružja i ljudi. Tzv. balkanska ruta već od ranije je glavna ruta za dovoz heroina u Europu, a vrlo je značajna i za krijumčarenje marihuane.

Tijekom 2018. godine spriječeno je više pokušaja krijumčarenja oružja prema zapadnoj Europi preko teritorija Republike Hrvatske, a kriminalne skupine sve su aktivnije u krijumčarenju ljudima kao posljedice migrantskog pritiska na balkanskoj ruti.

Međunarodna sigurnosna i obavještajna suradnja

omogućuje bolju zaštitu nacionalne sigurnosti i snažniji razvoj sposobnosti SOA-e

Sigurnosno-obavještajni rad bitno je upućen na međunarodnu suradnju. Suvremene sigurnosne prijetnje i izazove karakterizira složenost i transnacionalnost pa je u njihovoj prevenciji i suzbijanju nužna bliska suradnja sigurnosno-obavještajnih agencija.

Međunarodnu suradnju SOA-e odobrava Vijeće za nacionalnu sigurnost. SOA ima razvijenu mrežu partnerstava s brojnim službama u svijetu koja omogućuje razmjenu podataka od interesa za sigurnost Republike Hrvatske, kao i razvoj sposobnosti u suradnji s partnerima.

Bilateralna sigurnosno-obavještajna suradnja odvija se na različitim razinama, ovisno o zajedničkim interesima i dijeljenim sigurnosnim izazovima. Na multilateralnom planu, SOA je članica svih relevantnih europskih sigurnosno-obavještajnih platformi, a posebno je aktivna u onima koje djeluju u kontekstu EU-a i NATO-a. SOA u pojedinim državama ima časnike za vezu, a određeni broj djelatnika radi i u tijelima NATO-a i EU-a. Isto tako, pojedine strane sigurnosno-obavještajne agencije imaju svoje časnike za vezu u Zagrebu.

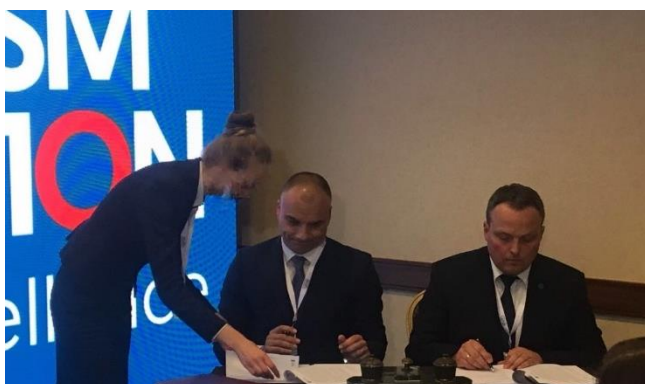
Zadnjih godina stalno je prisutan trend povećanja broja međunarodnih susreta i aktivnosti na svim razinama, uz veliki porast broja razmijenjenih informacija u međunarodnoj suradnji.

SOA je od svibnja 2018. godine partner poljskoj sigurnosnoj službi ABW u EU projektu podizanja osposobljenosti u području

nacionalne sigurnosti. ABW i SOA partneri su u provedbi projekta "Podizanje osposobljenosti državnih službi sigurnosti, zaposlenika javne uprave i centara za istraživanje i razvoj, i jačanje njihove suradnje na području nacionalne sigurnosti".

Projekt se sufinancira iz Europskog socijalnog fonda, a ima za cilj pripremu javne uprave za učinkovitije identificiranje i suzbijanje terorističkih i asimetričnih prijetnji slijedom transnacionalnih iskustava. ABW je kao partnera u realizaciji projekta izabrala SOA-u zbog dosadašnjih aktivnosti SOA-e, mogućnosti doprinosa cilju partnerstva i iskustava SOA-e u međunarodnim projektima slične vrste.

Sporazum o partnerstvu u realizaciji projekta potpisali su ravnatelji SOA-e i ABW-a u sklopu svečanosti otvaranja Centra izvrsnosti za borbu protiv terorizma ABW-a. Projektom će se razviti novi model odgovora na terorističke i asimetrične prijetnje putem podizanja standarda; osigurati razmjenu informacija i iskustava u okviru nacionalne i međunarodne suradnje; provoditi analitičku obuku i obuku dužnosnika sigurnosnog sustava i zaposlenika javne uprave u navedenom području. Model se planira provoditi i u suradnji s međunarodnim partnerima, međunarodnim organizacijama, znanstvenim centrima i *think-tankovima*.

Svečanost potpisivanja sporazuma između SOA-e i ABW-a

Kao i ranijih godina, SOA je 2018. i 2019. godine bila domaćin NATO skupa o protuterorističkom djelovanju na kojem više od 100 stručnjaka iz 30-ak članica NATO-a i odabranih partnerskih država raspravljaju o protuterorističkim mjerama i aktivnostima.

NATO skup o protuterorističkom djelovanju 2019. godine održan u RH, koji je SOA organizirala u suradnji sa slovenskom službom SOVA-om

Na NATO skupu o protuterorističkom djelovanju 2019. godine sudjelovali su i ravnatelji sigurnosno-obavještajnih agencija (s

lijeva na desno): Goran Vasilevski (Vojna sigurnosno-obavještajna agencija R. Sjeverne Makedonije), bg Ivica Kinder (Vojna sigurnosno-obavještajna agencija RH), Dejan Matijević (Obavještajna i sigurnosna služba Ministarstva obrane R. Slovenije), Daniel Markić (Sigurnosno-obavještajna agencija RH), Rajko Kozmelj (Slovenska sigurnosna i obavještajna agencija), Goran Nikolovski (Uprava za sigurnost i protuobavještajni rad MUP-a R. Sjeverne Makedonije), Zoran Ivanov (Obavještajna agencija R. Sjeverne Makedonije)

SOA-u je 12. travnja 2018. posjetio povjerenik Europske komisije za sigurnosnu uniju Julian King. Na susretu se razgovaralo o aktualnim sigurnosnim prijetnjama i izazovima sigurnosti Europske unije poput terorizma, organiziranog kriminala i kibernetičke sigurnosti.

Ravnatelj SOA-e i povjerenik EK za sigurnosnu uniju Julian King

Ravnatelj SOA-e sudjelovao je na osnivačkoj konferenciji Obavještajnog koledža u Europi (*Intelligence College in Europe*) koja je održana 4. i 5. ožujka 2019. u Parizu, Francuska, pod pokroviteljstvom francuskog predsjednika Emmanuela Macrona.

Obavještajni koledž u Europi je platforma za ne-operativnu razmjenu informacija, sa svrhom stvaranja zajedničke europske obavještajne kulture u kontekstu sigurnosnih i geopolitičkih promjena u svijetu.

Tijekom osnivačke konferencije ravnatelj SOA-e bio je jedan od četvorice panelista – ravnatelja službi. Uz ravnatelja SOA-e, panelisti su bili ravnatelji francuske sigurnosne službe DGSI i obavještajne službe DGSE te ravnatelj španjolske obavještajne službe CNI.

Panel na osnivačkoj konferenciji Obavještajnog koledža u Europi održan 5. ožujka 2019. u Parizu

Ravnatelj SOA-e na sastanku predsjednika Vlade RH Andreja Plenkovića s glavnim tajnikom NATO-a Jenskom Stoltenbergom na 55. Minhenskoj konferenciji održanoj 2019. godine

SOA je aktivna i u međunarodnim sigurnosnim raspravama i promišljanjima na najvišoj razini. Tako je ravnatelj SOA-e sudjelovao na 54. i 55. Minhenskoj konferenciji koje su se održale u veljači 2018., odnosno 2019. godine. Kao jedini iz ovog dijela Europe, ravnatelj SOA-e je tijekom konferencije sudjelovao na okruglim stolovima posvećenima obavještajnom radu, na kojem su sudjelovali i ravnatelji najvećih službi zapadnog svijeta.

Protuteroristička skupina (Counter Terrorism Group – CTG)

platforma je za zajednički europski odgovor na terorističku prijetnju

Terorizam je transnacionalni fenomen i međunarodna suradnja između sigurnosno-obavještajnih agencija je neophodna kako bi se uspješno očuvala zajednička sigurnost od terorističkih prijetnji. S porastom terorističke prijetnje za Europu posljednjih godina, međunarodna sigurnosno-obavještajna suradnja sve je intenzivnija i uspješnija.

SOA je u prevenciji i suzbijanju terorističkih prijetnji vrlo aktivna u međunarodnim okvirima, bilateralno i multilateralno. Jedan od najvažnijih multilateralnih foruma europskih sigurnosnih službi koji se bavi terorizmom je Protuteroristička skupina (*Counter Terrorism Group – CTG*).

Protuteroristička skupina okuplja sigurnosne službe država članica EU te Norveške i Švicarske. Skupina je osnovana u jesen 2001. godine, a čini je ukupno 30 sigurnosnih službi. SOA je članicom Protuterorističke skupine postala 2013. godine.

Iako Protuteroristička skupina formalno nije dio sigurnosne arhitekture EU, ona okuplja službe država članica EU, a predsjedanje Protuterorističkom skupinom se rotira u skladu s predsjedanjem Vijećem Europske unije. Sukladno tome, SOA je već započela pripreme za predsjedanjem Protuterorističkom skupinom u 2020. godini.

Cilj Protuterorističke skupine je unaprjeđenje suradnje između agencija u prevenciji i suzbijanju terorizma, kao i osiguravanje

brze i sigurne razmjene informacija. Unutar Protuterorističke skupine odvija se stalna i intenzivna suradnja.

Isječak iz video uratka ISIL-a objavljenog 2015. godine u kojem se „najavljuje“ širenje tzv. Islamske države na države jugoistočne Europe, uključujući i Republiku Hrvatsku

Uz redovitu razmjenu podataka vezanih uz terorizam, Protuteroristička skupina radi i na zajedničkim analitičkim projektima koji dublje analiziraju fenomen terorizma, njegove uzroke i trendove te se identificiraju mjere za njegovu prevenciju i suzbijanje. Uz to, Protuteroristička skupina za dužnosnike Europske unije izrađuje i procjene prijetnji.

Kako bi još brže i učinkovitije razmjenjivali podatke o terorističkoj prijetnji, Protuteroristička skupina je 2016. godine uspostavila zajednički mehanizam razmjene podataka, a sve u skladu s nacionalnim zakonodavstvima država članica.

Ovaj mehanizam razmjene podataka je pokazao izvrsne rezultate u suzbijanju terorizma, uključujući i spriječene terorističke napade i uhićenja više osoba koje su planirale ili pripremale terorističke napade.

Ovaj mehanizam uključuje i združeno središte smješteno u Nizozemskoj, gdje djelatnici službi članica rade zajednički na suzbijanju terorističke prijetnje.

APT napadi

sve su značajnija prijetnja nacionalnoj sigurnosti

Članice NATO-a i EU često su pod napadima malicioznih kibernetičkih kampanja koje imaju za cilj probijanje u zaštićene informacijske i komunikacijske sustave, pa je tako i Republika Hrvatska bila meta niza kibernetičkih napada posljednjih godina.

Radi se o tzv. APT napadima (*Advanced Persistent Threat* - napredna trajna prijetnja) koje karakterizira visoka razina stručnosti i prikrivenosti u dužem razdoblju, vrlo složena organizacija i plan napada koji obuhvaća pažljivu selekciju mete (vladina tijela, kritična infrastruktura i sl.), pribavljanje potrebne računalne infrastrukture koja će osigurati anonimnost napadača (obično locirana u trećim državama), taktiku unošenja zlonamjernog softvera (lažnim e-mailom, internetskim linkovima, „zaraženim“ uređajem i sl.), infekciju informacijskog sustava mete te aktivaciju zlonamjernog softvera kako bi se od mete

ukrale povjerljive informacije, onemogućilo djelovanje ili napravile štete u sustavu.

Zbog njihove složenosti i troškova, opravdano se sumnja da su APT napadi sponzorirani od strane pojedinih država. Posebice jer su mete napada zaštićeni informacijski i komunikacijski sustavi državnih institucija članica NATO-a i EU-a, s ciljem prikupljanja podataka o njihovim diplomatskim, vojnim i gospodarskim aktivnostima. Neke od takvih hakerskih APT skupina su *Turla* i *APT28/Sofacy* koje već godinama napadaju zaštićene informacijske i komunikacijske sustave članica NATO-a i EU-a.

S ciljem sprječavanja neovlaštenog ulaska u zaštićene informacijske i komunikacijske sustave državnih tijela usmjerenih na ugrožavanje nacionalne sigurnosti, SOA sudjeluje u proaktivnoj kibernetičkoj zaštiti ključnih državnih tijela. Navedeno je rezultiralo otkrivanjem više napada u najranijoj fazi omogućivši minimiziranje ugroze i izbjegavanje moguće štete.

S obzirom na predsjedanje Republike Hrvatske Vijećem EU u 2020. godini, a imajući u vidu mete dosadašnjih APT napada, postoji rizik povećavanja učestalosti APT napada na informacijske i komunikacijske sustave državnih tijela Republike Hrvatske. Stoga SOA, u suradnji s drugim nadležnim tijelima, podiže sposobnosti obrane od ovakve vrste prijetnji nacionalnoj sigurnosti.

Slučaj iz rada SOA-e:

Pokušaj APT napada na državno tijelo Republike Hrvatske

Službenik zaposlen u državnom tijelu Republike Hrvatske zaprimio je poruku elektroničke pošte u kojoj ga se obavještava o nadolazećoj međunarodnoj konferenciji na temu vezanu uz njegovo područje rada.

Poruka elektroničke pošte u sebi je kao privitak sadržavala dokument koji je predstavljao obrazac za prijavu na konferenciju. Iako je bila riječ o stvarnoj konferenciji s točnim vremenom i mjestom održavanja, poruka elektroničke pošte bila je lažna. Shvativši da adresa elektroničke pošte s koje je poruka poslana nije povezana s organizatorima konferencije, umjesto otvaranja pritvika državni službenik kontaktirao je savjetnika za informacijsku sigurnost.

Forenzičkom analizom poruke elektroničke pošte nadležne stručne službe utvrdile su kako je privitak poruke sadržavao sofisticirani zlonamjerni kôd. Otvaranje pritvika aktiviralo bi izvođenje zlonamjernog kôda što bi dovelo do kompromitiranja korisničkog računala državnog službenika i napadaču omogućilo prikupljanje povjerljivih informacija.

Tehnikama socijalnog inženjeringa predmetna poruka bila je prilagođena ciljnom službeniku, kako bi ga se potaknulo na otvaranje pritvika i zaobilaznje postavljenih sigurnosnih kontrola računala.

Socijalni inženjering označava tehnike nagovaranja ciljane žrtve da napravi ono što napadač želi, u ovom slučaju da otvori privitak

za prijavu na konferenciju koja je od profesionalnog interesa za službenika.

Pri tome je bitno da ciljani službenik na svom računalu ne mora nužno imati podatke potrebne napadaču, ali to računalo može poslužiti kao baza iz koje će se zlonamjerni kôd proširiti na druga računala. Stoga svaki djelatnik/ca državnih tijela treba biti svjestan mogućnosti APT napada i načina na koji se oni provode.

Tehničke informacije o pokušaju napada prosljeđene su sigurnim komunikacijskim kanalom drugim državnim tijelima kako bi se utvrdili razmjeri APT kampanje.

Zahvaljujući oprezu državnog službenika uspješno je otkrivena APT kampanja i spriječen pokušaj uspostave kontrole nad njegovim računalom te je onemogućena daljnja kompromitacija informacijskog sustava državnog tijela.

Big Data

utječe na postavke modernog sigurnosno-obavještajnog rada

Sigurnosno-obavještajni sustav mora biti sposoban upozoriti, a ponekad i preventivno djelovati na narastajuće i buduće prijetnje nacionalnoj sigurnosti, i to prije nego se one realiziraju. Ova funkcija naziva se rano upozorenje (engleski *Early Warning*).

Kako bi to postigao, sigurnosno-obavještajni sustav mora raščlaniti sigurnosno okruženje, prepoznati trendove i razviti scenarije mogućeg razvoja događaja u budućnosti. Strategija nacionalne sigurnosti iz 2017. godine posebnu pažnju pridaje ovom segmentu rada SOA-e i njegovom daljnjem razvoju i unaprjeđenju.

Sustav ranog upozorenja počiva na praćenju i mjerenju odgovarajućih indikatora i njihovoj međuovisnosti koja dovodi do pojedinih ishoda događaja. Na taj način se mogu opaziti i upozoriti na rastuće i buduće prijetnje i poduzeti odgovarajuće korake da se utječe na prijetnju prije nego ona izmakne kontroli.

Zadaća analitičara u SOA-i jest da indikatore prepoznaju, prate njihov razvoj i dinamiku kao i međusobnu interakciju te da temeljem toga donesu odgovarajuće zaključke. Zadaća operativnog sastava SOA-e je za svaki od indikatora prikupiti što kvalitetnije podatke u realnom vremenu kako bi ih analitičari mogli pratiti.

I dok je do nedavno najveći izazov sigurnosno-obavještajnog rada bio kako prikupiti podatke, u današnje informacijsko doba i s razvojem tehnologije jedan od izazova u obradi i analizi

podataka predstavlja razvoj sposobnosti upravljanja i iskorištavanja ogromnog broja dostupnih podataka tzv. *Big data*, i to u najvećem dijelu iz otvorenih izvora.

Big data označava eksponencijalni rast količine digitalnih podataka koji kreiraju nove informacijske tehnologije, poput mobilnog interneta, društvenih mreža i "Interneta stvari". Veliki analitički izazov predstavlja procesuiranje i analiza te ogromne količine podataka.

Ovakvim okolnostima prilagođava se i koncept sigurnosno-obavještajnog rada. Uz tradicionalni način rada gdje se nastoji saznati, uglavnom tajne i zaštićene podatke o nekoj temi, danas je dodatni izazov kako u ogromnoj količini dostupnih podataka koji se kreiraju kroz *Big data* identificirati i pronaći one točne i relevantne.

Primjerice, istraživanja pokazuju da je u 2017. godini u svijetu bilo 2.7 zetabajta (2.7 milijardi terabajta) podataka u digitalnom svijetu, a da se 90% tih podataka generiralo u posljednje dvije godine. Zbog tako velike količine podataka koje treba obraditi, *Big data* analitika nužno se zasniva na automatskom prikupljanju, pohrani i obradi informacija, odnosno na posebno razvijenim softverima.

Ipak, unatoč sve većem broju raspoloživih podataka i naprednim softverima, predmeti obavještajnog i sigurnosnog interesa složeni su fenomeni koji se sastoje od bezbrojnih kombinacija koji

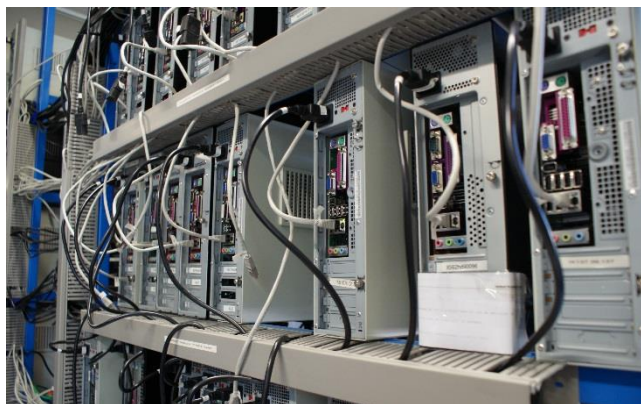
ovise o ljudskim djelovanjima, odnosima i odlukama, što onemogućuje isključivo softversko predviđanje događaja.

Uz to, treba voditi računa da se brojni podaci u informacijski prostor ubacuju s namjerom dezinformiranja protivnika, propagande, regrutiranja i slično, pa je vrlo teško razlikovati točne od lažnih informacija koje se pojavljuju, posebice u kratkom vremenu. Tu softveri ne mogu zamijeniti čovjeka-analitičara i njegov uvid, pa čak i intuiciju.

Primjerice, velika prisutnost boraca ISIL-a na društvenim mrežama omogućila je sigurnosno-obavještajnim agencijama brojna saznanja o ISIL-u, njihovom rasporedu, profilu boraca, naoružanju i slično. Međutim, unatoč tome, veliki je izazov bio iz tih izvora saznati njihove konkretne odluke i namjere u budućnosti. Još je teži zadatak predvidjeti razvoj događaja u nekom društvenom procesu koji se odvija putem društvenih mreža jer je broj aktera, njihovih međuodnosa, namjera i mogućih scenarija prevelik za pouzdano predviđanje.

Jedan od rezultata revolucije *Big data* jest i promjena u potrebnom profilu djelatnika za sigurnosno-obavještajni rad. Sve će veći fokus biti na računalnim stručnjacima radi razvoja softvera i algoritama za prikupljanje i obradu *Big data* te analitičarima koji će biti u stanju interpretirati ovu veliku količinu podataka. Ipak, sigurnosno-obavještajna djelatnost i dalje će ovisiti o sposobnostima djelatnika koji prikupljaju podatke, a

razvoj tehnologije i *Big data* i njima će donijeti dodatni izazov u načinima prikupljanja podataka.

Uz rast *Big data* sigurnosno-obavještajna zajednica suočava se s još jednim izazovom. Naime, mediji i društvene mreže vrlo brzo plasiraju informacije i dezinformacije o nekom događaju. I dok u medijima i na društvenim mrežama istodobno „kruži“ veliki broj verzija nekog događaja, sigurnosno-obavještajne agencije trebaju korisnicima dostaviti točnu i pouzdanu informaciju temeljem koje će oni donijeti odluku.

Za točnu informaciju potrebno je raspolagati s pouzdanim i provjerenim podacima, i cijeli proces zahtijeva određeno vrijeme. Ovo je posebno izraženo u kontekstu *Big data*, odnosno velikog broja kontradiktornih informacija koje se često generiraju na neku određenu temu.

Stoga se, u vremenskom smislu, sigurnosno-obavještajne službe „utrkuju“ s medijima i društvenim mrežama koji nemaju imperativ da informacije koje plasiraju budu provjerene i utemeljene na pouzdanim prikupljenim podacima.

S jedne strane *Big Data* i rad u modernom informacijskom dobu predstavlja veliki izazov za sve sigurnosno-obavještajne sustave, koji će bitno utjecati na paradigmu sigurnosno-obavještajnog rada u budućnosti. S druge strane, moć informacija postaje sve značajnija, pa će u tom smislu sigurnosno-obavještajni rad dobivati na sve većem značaju.

Internetsko trolanje

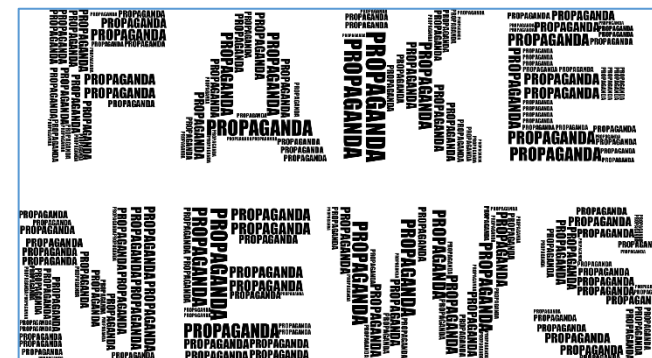
jedan je od načina informacijskog djelovanja

Društvene mreže sve više postaju mjesta na kojima se građani informiraju i preko kojih formiraju svoje stavove o društvenim i političkim temama. Uz sve pozitivne strane ovog procesa, društvene mreže i ostala virtualna okupljališta na internetu mogu se zlorabiti u potpori političkim i vojnim akcijama i postaju sve važnije u provođenju tzv. hibridnog djelovanja (ratovanja).

Hibridno djelovanje označava složenu strategiju djelovanja na protivnika koja uključuje korištenje više konvencionalnih i nekonvencionalnih metoda djelovanja, od vojnih i diplomatskih sredstava do informacijskog i kibernetičkog djelovanja.

Hibridno djelovanje kompleksno je i nije uvijek očito i jasno prepoznatljivo te zahtijeva stalno sagledavanje, praćenje i prikupljanje obavještajnih podataka o mogućim prijetnjama iz domena hibridnog djelovanja (diplomacija, informacijske operacije, vojne, ekonomske, financijske, pravne i obavještajne aktivnosti).

Manipulacija informacijama, u takvim okolnostima, predstavlja osnovu hibridnog djelovanja koja se konstantno eksploatira. Stoga je jasna potreba za stalnim praćenjem informacijskih operacija u medijskom prostoru s ciljem ranog prepoznavanja dezinformacijskih kampanja. Naime, porast globalizacijskih trendova i razvoj modernih tehnologija, osobito informacijskih i komunikacijskih platformi, ali i kibernetičkih mogućnosti dovodi do sve veće ranjivosti društava na dezinformacijske kampanje.

U ovom poglavlju se obrađuje dio hibridnog djelovanja koji se odnosi na segment informacijskih i psiholoških operacija kojima se želi utjecati na ciljano javno mnijenje i prilagoditi ga svojim političkim ciljevima i interesima.

Naime, borba za naklonost javnog mnijenja u svijetu ili nekoj ciljanoj državi može imati gotovo jednaku važnost kao i djelovanje vojnih postrojbi na terenu. Države i drugi ne-državni akteri iskorištavaju internet i društvene mreže za osiguravanje potpore svojem djelovanju, širenje kruga podupiratelja svojih politika, zavaravanje i zastrašivanje protivnika.

Tijekom više svjetskih političkih ili vojno-političkih kriza pokazalo se kako se masovnim lažnim internetskim identitetima i korisničkim računima može uspješno širiti poželjni narativ putem društvenih mreža, blogova i komentara na ključnim internetskim

portalima, a s ciljem manipuliranja i zavaravanja protivnika ili opće javnosti.

Neki akteri stoga pribjegavaju formiranju i stalnom djelovanju tzv. hibridnih trolova. Zadaće hibridnih trolova usmjerene su ka smišljenom širenju dezinformacija, glasina i krivotvorenih podataka, a kroz uključivanje u tematski ciljane rasprave na internetu i preplavljanje mrežnog prostora porukama koje bi trebale doprinijeti postizanju političkih ciljeva njihovih nalogodavaca. Svojim planskim, ciljanim i smišljenim djelovanjem hibridni trolovi se razlikuju od običnih internetskih trolova koji djeluju individualno i čiji je jedini cilj provokacija ostalih sudionika rasprava na društvenim mrežama.

Hibridni trolovi zagovaraju točno određena politička stajališta kojima se uključuju u internetske rasprave, a karakterizira ih uporno i intenzivno postavljanje istih narativa, postavljanje istih poruka s različitih IP adresa i pod drugim imenom (*nickom*), postavljanje stalno istih linkova i slično. Na ovaj način se želi postići dojam o masovnosti političkog stava kojeg zastupaju te nametanje tog stava kao dominantnog i istinitog.

Hibridno trolanje ne teži postizanju potpune pobjede nad protivnikom, niti to može postići. Njime se primarno želi narušiti kredibilitet i stabilnost ciljanog protivnika ili vlasti te negativno utjecati na stupanj javne podrške koju uživaju. Nalogodavatelju kampanje trolanja se, jednom kad politički protivnik bude u dovoljnoj mjeri diskreditiran u javnosti, otvaraju mogućnosti za

„opravdanu“ primjenu drugih, konvencionalnijih mjera za ostvarenje svojih ciljeva.

Hibridno trolanje ne može polučiti rezultate samostalno, već samo u sklopu šire medijsko-informacijske kampanje. Za razliku od informacijskih i psiholoških operacija u prošlosti, hibridno trolanje je vrlo brzo i jeftino, a teško je prikupiti dokaze o njegovom djelovanju.

Osobe koje su zadužene za trolanje mogu ga obavljati anonimno i sigurno iz bilo kojeg mjesta na svijetu. Ujedno, društvene mreže i internet omogućuju hibridnim trolovima praktično neograničen doseg njihovih narativa i dezinformacija koje žele plasirati među ciljanoj publici.

Postoje i slučajevi kada cilj trolanja nije slanje poruka ili uvjeravanje ciljane publike u neki narativ, već zagušivanje informacijskog prostora s lažnim vijestima i beskorisnim podacima, kako bi se skrenula pozornost javnosti ili onemogućila rasprava o nekoj temi. Na ovaj se način, posebice lažnim vijestima i „teorijama zavjere“, namjerno zbunjuje javnost oko istine nekog događaja ili procesa te se ujedno umanjuje povjerenje javnosti u tradicionalne medije, objektivno izvješćivanje i istraživačko novinarstvo. Istodobno, na ovaj se način nastoji umanjiti povjerenje građana u nacionalne državne institucije.

Hibridno trolanje iskorištava i zlorabljuje slobodu izražavanja mišljenja kao jednu od osnovnih vrijednosti demokratskih društava te je stoga i njegovo potpuno suzbijanje u demokratskim društvima praktično nemoguće. Jedan od načina njegova suzbijanja jest upravo širenje svijesti u javnosti o načinu njegova djelovanja i porukama koje širi.

Transparentnost i učinkovitost

dva su načela sigurnosno-obavještajnih agencija demokratskih država

Sigurnosno-obavještajne agencije svoj rad uglavnom provode na tajan i prikriven način. To se čini radi veće učinkovitosti, zaštite predmeta interesa agencija, kao i sigurnosti osoba koje su uključene u sigurnosno-obavještajni posao. U tom smislu, transparentnost rada i otvorenost prema javnosti predstavljaju rizik za učinkovitost obavljanja zadaća.

U isto vrijeme demokratska društva očekuju odgovarajući stupanj transparentnosti i društvene odgovornosti od svih državnih institucija. Sigurnosno-obavještajne agencije pri tome nisu izuzetak. Štoviše, zbog svojih značajnih ovlasti i mogućnosti uvida u osobne podatke građana koji ponekad ulaze i u njihova ljudska prava, sigurnosno-obavještajne agencije trebaju biti posebno nadzirane i odgovorne u zakonitosti svoga djelovanja.

Nadzor rada nad sigurnosno-obavještajnim agencijama stoga je u demokratskim društvima posebno naglašen i izuzetno je važna njegova nepristranost i profesionalnost.

U Republici Hrvatskoj postoji trostruki mehanizam nadzora nad sigurnosno-obavještajnim agencijama: parlamentarni nadzor provodi Hrvatski sabor putem Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost, stručni nadzor obavlja Ured Vijeća za nacionalnu sigurnost, dok građanski nadzor obavlja Vijeće za građanski nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija.

Nadzor rada sigurnosno-obavještajnih agencija predstavlja jamstvo da se sigurnosno-obavještajne agencije neće zlorabiti ili

nezakonito djelovati u svojem postupanju. Međutim, kako bi se još više približile demokratskim načelima rada državnih tijela, sigurnosno-obavještajne agencije razvijenih demokracija sve više naglaska stavljaju na transparentnost svog rada prema javnosti. Pri tome se pokušava naći prava ravnoteža između transparentnosti i učinkovitosti rada.

Jedan od mehanizama za postizanje transparentnosti rada su i javna izvješća koja objavljuju sigurnosno-obavještajne agencije demokratskih država. SOA je stoga 2014. godine svojim prvim javnim izvješćem učinila iskorak u dostizanju demokratskih standarda razvijenih demokracija u sigurnosno-obavještajnim poslovima.

Za svoje prvo javno izvješće SOA je dobila i priznanje Agencije EU-a za temeljna prava (*Fundamental Rights Agency – FRA*) koja je u svom izvješću iz lipnja 2015. godine istaknula SOA-ino javno izvješće kao primjer obećavajuće prakse. Pohvaljeni su i napori SOA-e da svoj rad približi javnosti i kroz rad s organizacijama civilnog društva, medijima i studentima.

Promising practice

Publishing an annual activity report

Croatia's Security and Intelligence Agency (Sigurnosno-obavještajna agencija, SOA) has published an activity report explaining its role, duties, responsibilities and some of its current activities to the public for the first time. Prior to this, information related to SOA was considered classified. The agency launched a series of meetings with various target groups (civil society organisations, students and media) to bring its work closer to the public in 2014.

For more information, see: www.soa.hr

Isječak iz izvješća Agencije EU za temeljna prava koji govori o aktivnostima SOA-e usmjerenima prema većoj transparentnosti

Javnim izvješćima SOA se pridružila brojnim službama demokratskih država koje, kao i SOA, redovito izvješćuju nacionalnu i međunarodnu javnost o svojem radu i stanju sigurnosti u svojim državama.

U nastavku se kao primjeri nalaze isječci iz javnih izvješća estonske, švicarske, nizozemske, švedske i njemačke sigurnosno/obavještajne službe:

44 INFLUENCE OPERATIONS

INFLUENCE OPERATIONS

Although Russian meddling in the internal affairs of several countries was exposed in 2017, this did not deter the Kremlin from undertaking new influence operations. In 2018, Russia's influence activities will be just as active as in past years.

For Russian special services, influence operations are an inexpensive, effective and well-established instrument in their arsenal. The capability in the field of information warfare is growing (see sidebar on information war units) and Russia is already well-prepared for more extensive disinformation campaigns.

Russia will continue its attempts to influence democratic decision-making processes in the West, especially in EU countries that have elections in 2018. The Kremlin believes that creating confusion in Western countries gives Russia greater freedom of action and increases its influence.

Increasingly Russia believes that the state is forced to wage a hidden political struggle against the West and this self-delusion is spurring it to expand its influence operations and information warfare capability. That means disseminating even more disinformation and more attempts to recruit Western

politicians, businessmen and opinion leaders abroad.

The aftermath of the Russian military intelligence operation in Montenegro and the intervention in elections in the West are good examples of how the Kremlin has been exposed and how operations that seemed audaciously successful on paper have actually produced the opposite result.

Since the US presidential election in 2016, awareness of the Kremlin's activity in the West has increased significantly. This has not deterred Russia and it is continuing its efforts to undermine – hack, leak or spread disinformation – supporting the European politicians who have proved suitable for the regime in Moscow. In 2017, "Moscow's hand" was detected in an impressive number of Western countries: the US, the UK, Germany, France, Spain, the Netherlands, Norway, Denmark, Sweden, Bulgaria, Montenegro, Malta and elsewhere. Moscow's attempts to influence

 Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun Svizra

Swiss Confederation
Federal Intelligence Service FIS

SWITZERLAND'S SECURITY

Situation Report 2018
of the Federal Intelligence Service FIS

Facts about the Security Service

How we obtain information

MUCH OF OUR WORK IS concentrated on intelligence, especially our efforts concerning counter-espionage, counter-terrorism and counter-subversion.

Our intelligence gathering follows what is known as the intelligence cycle, i.e. direction, collection, processing, analysis and dissemination of information. There are various ways to collect intelligence:

- **Directed surveillance** – conducted by specially appointed Security Service staff.
- **Intrusive measures** – implemented by court decision only, and may include telecommunications interception, access to telecommunications data, secret camera surveillance, eavesdropping and postal interception.
- **Human sources** – people volunteering information.

- **Open sources** – such as the internet, newspapers, radio and television.
- **Information obtained through interrogations.**
- **Contacts with partner services** – the Swedish Security Service cooperates extensively with foreign intelligence and security services, especially in the area of counter-terrorism.
- **Contacts with other police authorities.**

Collected intelligence is processed and analysed. Prior to analysis, it is necessary to assess the credibility of the source and the accuracy of the intelligence. Once analysed, intelligence is passed on to relevant Service units, which decide on operational response, dissemination to appropriate recipients outside the Service and the focus for future intelligence gathering.

2017 REPORT ON THE PROTECTION OF THE CONSTITUTION
FACTS AND TRENDS

Espionage and other intelligence activities

States which strive to gain a knowledge edge in military (particularly strategic) or economic and technological contexts do not hesitate to procure the necessary information secretly and illegally by violating applicable law. In this context, their governments' political agenda dictates the priority areas of the individual intelligence services' activities.

Germany is of interest in its role as a geopolitical player, as a member of NATO and the EU and on account of its economic strength and innovative businesses. Oppositional groups from foreign intelligence services' home countries in Germany are another target of espionage activities. The consequences for Germany range from a weakening of its negotiating position to high material and economic damage and a potential impairment of its national sovereignty.

The Russian Federation, the People's Republic of China and the Islamic Republic of Iran are the major players behind espionage activities that are directed against Germany. Apart from that, other countries (including western countries) also play a role.

The **Russian intelligence services** invest a lot of organisational and financial effort to engage in espionage activities against Germany. With the use of cyberspace the extent of espionage has increased many times over. It is targeted at all areas of politics, economy, research and technology, with a focus on the political position of the Federal Government vis-à-vis the Russian Federation. The efforts of the Russian intelligence services focus in particular on those policy areas where decisions with a potential impact on Russian interests are taken. These policy areas include the alliance policy within NATO and the EU and Germany's foreign policy.

The tense relationship between the EU and Turkey and the resulting potential impact on the accession negotiations and the future of the EU – in particular after the so-called BREXIT vote – and the orientation of the Common Foreign and Security policy have been of particular interest to the Russian intelligence services.

Owing not least to the dwindling public interest, the Ukraine crisis which was very much in the fore in 2014 and 2015, has been overshadowed by other areas of tension such as the conflict in Syria. Nevertheless the question

Posao u SOA-i

je jedinstven i izazovan uz izvrsne uvjete rada i mogućnosti profesionalnog razvoja

Najvrjedniji resurs SOA-e su njezini zaposlenici i zaposlenice. Unatoč tome što je moderna tehnologija omogućila dodatne operativne i analitičke sposobnosti, sigurnosno-obavještajnu djelatnost bitno određuju sposobnosti, znanja i vještine ljudi koji je obavljaju.

Slijedom svoje misije i vrste posla koje obavlja, SOA u svom sastavu ima stručnjake/inje brojnih specijalnosti i profila. Raznovrsnost u obrazovnom i stručnom profilu zaposlenika/ca omogućava SOA-i praćenje širokog spektra sigurnosnih fenomena. SOA tako zapošljava stručnjake/inje iz područja ekonomije, financija, računarstva, prava, kriminalistike, politologije, sociologije, stranih jezika, elektrotehnike i drugih područja.

Većinu zaposlenika SOA-e čine ovlaštene službene osobe, dok manji dio čine namještenici. Tri četvrtine zaposlenika SOA-e ima visoko obrazovanje, a u ukupnom broju žene čine 40% koje obavljaju sve vrste poslova iz djelokruga SOA-e.

U SOA-i se zaposlenici dijele prema vrsti poslova koje obavljaju. Tako su operativci/ke u SOA-i zaduženi za prikupljanje podataka, analitičari/ke obavljaju analizu prikupljenih podataka, računalni stručnjaci/kinje rade na razvojnim projektima i novim tehničkim rješenjima, a uz ove, obavljaju se poslovi vezani za upravljanje ljudskim potencijalima, računovodstvo, pravne poslove, administrativne, sigurnosne i druge.

U svojim centrima diljem Republike Hrvatske SOA uglavnom zapošljava operativce/ke, dok je radno mjesto analitičara/ki i računalnih stručnjaka/inja i potpornih zanimanja, uglavnom u središnjici SOA-e u Zagrebu.

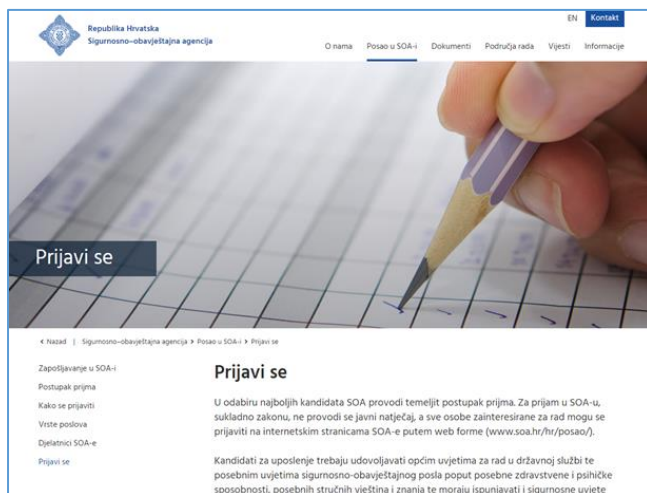

Zaposlenici SOA-e imaju mogućnost profesionalnog razvoja na različitim područjima i specijalnostima. SOA posebnu pozornost pridaje stručnom usavršavanju i obučavanju, formalnom i praktičnom.

Poradi kontinuiranog unaprjeđenja kvalitete obavljanja svojih zadaća, SOA ima stalno otvorenu mogućnost prijave za posao te kontinuirano obavlja pomlađivanje svojih ljudskih resursa. SOA traži sposobne, obrazovane i motivirane mlade osobe koje će nastaviti rad SOA-e u narednim desetljećima. SOA zauzvrat nudi

jedinstvenu i izazovnu karijeru te izvrsne uvjete rada uz mogućnosti profesionalnog razvoja.

Internetske stranice SOA-e posvećene zapošljavanju na kojim se zainteresirane osobe mogu prijaviti za posao u SOA-u

U odabiru kandidata za zapošljavanje SOA provodi zahtjevan i sveobuhvatan postupak prijma. Za prijam u SOA-u, sukladno zakonu, ne provodi se javni natječaj, a sve osobe zainteresirane za rad mogu se prijaviti na internetskim stranicama SOA-e putem web forme (www.soa.hr/hr/posao/).

Svi kandidati za zapošljavanje moraju udovoljavati općim uvjetima za rad u državnoj službi te posebnim uvjetima

sigurnosno-obavještajnog posla poput posebne zdravstvene i psihičke sposobnosti, posebnih stručnih vještina i znanja te moraju ispunjavati i sigurnosne uvjete koji se utvrđuju postupkom sigurnosne provjere.

SOA u razmatranje uzima sve zaprimljene prijave za zaposlenje, a sukladno trenutnim potrebama SOA-e, kontaktiraju se kandidati s odgovarajućim kvalifikacijama koji se pozivaju u kandidacijski postupak pod jednakim uvjetima.

Kandidacijski postupak, između ostalog, uključuje sigurnosnu provjeru, razna testiranja znanja i vještina, psihološku procjenu i zdravstvene preglede, kao i poligrafsko ispitivanje kandidata. Tijekom postupka odabiru se kandidati čiji rezultati najviše odgovaraju potrebnom profilu djelatnika.

Rad u SOA-i omogućuje izazovnu i dinamičnu karijeru i rad za opće dobro u zaštiti nacionalne sigurnosti, interesa i dobrobiti građana Republike Hrvatske. Stoga SOA poziva sve zainteresirane osobe da se prijave za kandidacijski postupak. Radno iskustvo nije uvjet, ali nije ni prepreka prilikom zapošljavanja. Svi kandidati čija stručnost i kompetencije odgovaraju trenutnim potrebama SOA-e i slobodnim radnim mjestima bit će pozvani na testiranje.

Web forma za prijavu za posao na internetskim stranicama www.soa.hr

SOA treba stručnjake raznih specijalnosti i profila, a za ovo izvješće izdvojili smo tri osnovne vrste poslova, pa ukoliko smatrate da možete odgovoriti na izazove nekog od sljedećih zanimanja u SOA-i prijavite se za posao:

OPERATIVAC/KA

Imate neku vrstu visokog obrazovanja (za određene poslove i srednja razina obrazovanja)

Dinamični ste i znatiželjni

Imate izražene socijalne vještine

Snalazite se u nepredvidivim situacijama

Spremni ste raditi na terenu

Sposobni ste djelovati samostalno i u timu

Opažate i dobro pamтите detalje

Osobno i profesionalno ste stabilni i otporni

Ne bojite se izazova

Pouzdana ste i povjerljivi

Spremni ste učiti i usavršavati se

ANALITIČAR/KA

Imate visoko obrazovanje društvenog, humanističkog ili tehničkog područja

Pratite društvena zbivanja i imate široko područje interesa

Sustavni ste i analitični

Imate sposobnost objektivnog zaključivanja

Sposobni ste raščlaniti i prezentirati neku složenu temu

Sposobni ste izvući zaključke iz velikog broja informacija

Otvorenog ste uma i sposobni zamisliti brojne scenarije nekog događaja

Izražavate se dobro, jasno i koncizno, pisano i usmeno

Pouzdana ste i povjerljivi

Spremni ste učiti i usavršavati se

RAČUNALNI/A STRUČNJAK/INJA

Završili ste neki od tehničkih fakulteta (informatika, strojarstvo, elektrotehnika, računarstvo i slično)

Spremni ste raditi na izazovnim projektima

Orijentirani ste na postizanje rezultata

Imate ideje za praktičnu primjenu tehničkih i informacijskih rješenja

Spremni ste raditi u timu

Pouzdana ste i povjerljivi

Spremni ste učiti i usavršavati se

Ovaj dokument vlasništvo je Sigurnosno-obavještajne agencije i objavljen je s namjerom informiranja građana o radu SOA-e i sigurnosnim izazovima i prijetnjama. Dokument je izrađen za javno objavljivanje, dostupan je u elektronskom obliku na internetskim stranicama www.soa.hr i njime se može svatko koristiti uz navođenje izvora.

Fotografije: SOA, Vlada RH, screenshot (društvene mreže, Twitter)

Ilustracije: Pixabay

Karte: SOA

Sigurnosno-obavještajna agencija

Savska cesta 39/1

10000 Zagreb

KONTAKT:

telefon: 01/ 377 22 22

e-pošta: informiranje@soa.hr

www.soa.hr